ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ եւ Թէ պաւառաց համար
Տարեկան 7 մէճիտ
Վեցամսեայ 3 ½ »
Եռամսեայ 2 »
Օտար երկիրներու համար 40 Ֆր.
Վեցամսեայ 20 »
Եռամսեայ 10 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ, բաց ի Բօսթ Լօքալէն։
Դրամի փոխարէն փոսթայի փուլ կ'ընդունուի՝ 115 ղրուշի փուլն 100 ղրուշի հաշուով։
Նամակները կ'ուղղուին առ ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
38, Պապը Ալի Ճատտէսի, Կ. Պոլիս։

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲՈՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

"پوزانتیون"
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته
صاحب امتیاز ومدیر مسؤلی
پوزانت کچیان
مطبعه و اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۳۸ نومرولی
دائرهٔ مخصوصه‌ده‌در

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 27 | ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1896 | (Ն. 16 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ) | 11 ՐԷՃԷՊ 1314. | Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 27

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏ. 4/16, 1896

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Փակուած Հոգաբարձութեան վերաբացումը.—Ղալաթիոյ Թաղին կազմութիւնը.—Գաւառացի ընտանիքներն ի Պոլիս.—Գրիգոր Զօհրապ.—Կեդրոնական Վարժարան.—Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ հիմնարկութիւնը.— Գաւառացի որբերը՝ Ղալաթիոյ Նախակրթարանը։

Փակ մնացած դպրոցներն հետզհետէ վերաբանալու կրթասէր գաղափարը կ'ընդհանրանայ։ Ընդհատուած դպրոցական, մարդասիրական հաստատութիւնները, ձեռնարկութիւնները վերսկսելու, շարունակելու պէտքն առաջին անգամ «Բիւզանդիոն»ի մէջ հռչակուեցաւ և պաշտպանուեցաւ վերջին ցաւալի դէպքերէն ետքն, և ուրախ ենք տեսնելով որ պաշտօնական և ընկերական շրջանակներէն քաջալերական ձայներ կը հասնին։ Իրաւ է որ այն տխուր դէպքեր խիստ աննպաստ հետքեր ու հետեւանքներ թողուցին ամէն կարգի հաստատութիւններու վրայ։ Բայց չարիքը, դժբախտութիւնը մշտնջենաւոր չեն կրնար ըլլալ։ Քաջալերուելու պատճառներ ունինք տեսնելով որ հանդարտիկ գործունէութեան, արդիւնաւոր աշխատութեան յոյսեր կը տրուին, և օրէ օր օգտակար տնօրէնութիւններ կը ծանուցուին։ Նպաստաւոր տրամադրութիւններ կերեւին ամէն կողմ, և կրթասէր ու բարեսէր անձեր որք պահ մը վհատած կը մնային, հիմակ յոյս ունին բարւօքման, և բարենպաստ աշխատութիւններու վերսկսման։

Ասոնցմէ մէկն պիտի ըլլայ Ղալաթիոյ Նախակրթարանին ալ վերաբացումը։

* * *

Այս Նախակրթարան մայրաքաղաքիս ուրիշ ազգային վարժարաններէն բոլորովին տարբեր դիրքի մը մէջ կը գտնուէր։ Պոլսոյ կեդրոնին մէջ գաւառացի աշակերտներու յատուկ վարժարան մ'էր։ Ղալաթիոյ ... ու շրջակայքն հաստատուած գաւառացիներու տղաքն էին որ հոն կը յաճախէին։ Այս գաւառացիներ առաջ միայնակ եկած էին Պոլիս. յետոյ քիչ քիչ տեղաւորուելով հոս, ընտանիքնին ալ բերին։ Մեք երբեմն «Մասիս»ի և «Արեւելք»ի մէջ այս ուղղութեան դէմ գրեցինք։ Չէինք ուզեր որ գաւառացիները թողուն իրենց բնավայրերը. զի անգամ մը իրենց ընտանիքը Պոլիս բերելէն ետքն, ա՛լ չեն դառնար իրենց գաւառը։ Մեզ համար, գաւառացիներուն Պոլիս թափիլը տնտեսական վատառողջ վիճակ մ'էր։ Այդպիսի վիճակ մը վաղանցիկ միայն կրնար ըլլալ։ Գաւառները մնալ, հոն հողատէր, երկրագործ, արհեստաւոր, վաճառական ըլլալ, հոն շէննալ և երկիրն ալ շէնցնել, ահա՛ գովելի գործունէութիւնը՝ մեզ համար։ Ասանկ կըսէինք այն ատեն։ Ընտանիքին գաւառի մէջ մնալը գրաւական մ'էր որ երիկ մարդն ալ օր մը հոն դառնար։

Բայց շատ պանդուխտներ ո՛չ գաւառը կը դառնային, ո՛չ ընտանիքնին կը բերէին։ Իրենք հոս կը փըտտէին, ընտանիքն ալ հոն։ Իրենք հոս անկանոն կենակցութիւններ կը կազմէին, ընտանիքն ալ հոն կա՛մ բոլորովին խեղճ կ'ըլլար, և կամ ուղղութեան ճամբէն կ'ելնէր․․․։ Այս անհաճոյ և ժխտաբեր վիճակէն նախընտրելի էր որ ընտանիքներն ալ բերուէին, և այս պատճառաւ ամէն տարի գաւառացի կարգ մ'ընտանիքներ հոս կուգային իրենց այրերուն քով։

Անոնց զաւակներն ահա կը յաճախէին Ղալաթիոյ վարժարանն․ որովհետեւ իրենց ընտանիքները բերել տուող գաւառացիներն իրենց դասակարգին մէջ էին բարեկեցիկներն էին, այսինքն՝ Ղալաթիոյ խաներու սենեկապետները, վաճառատուներու, մեծ հաստատութիւններու պահապանները, դռնապանները, նոյն իսկ հաւաքիչներն, որոց կը վըստահուէին մեծ հարստութիւններ, ոսկիով, պանքնօթով, գոհարով, արժէթղթով լեցուն արկղներ, դանձէլի փոխանակագրերով, մանրա-բօսթերով լեցուն թըղթապանակներ։ Պատուաւոր էին, ընդհանուր վստահութիւն կը վայելէին, իրենք ալ արդէն անաքստ, յաղթանդամ, պայծառ մարդիկ էին, աչէկ կուշտէին, և իրենց ոսկեղօծ չէքմէնով կամ բաճկոնով, շալէ հաստ գօտիով որ իրենց մէջքին հոյակապ լայնութիւն մը կուտար, իրենց կանաչ շուխայէ շալվարով որ իրենց քալուածքին մասնաւոր ծանրութիւն ու լրջութիւն մը կը պարգեւէր, կը թուէր թէ ամէնքն ալ իրենց վիճակէն գոհ կ'ապրէին։ Եւ իրօք, անոնք որ գաւառին մէջ ամէն գործ, ամէն հաշիւ վերջացուցած և իրենց ընտանիքը Պոլիս փոխադրած էին, հանգստաւէտութեան ամէն պայման վայելել կը թուէին։ Չեմ գիտեր կը յիշէ՞ք Գրիգոր Զօհրապի մէկ սիրուն վիպակն ալ ուր ճիշդ այն գաւառացի «գիր»երէն մէկուն սիրային արկածը պատմուած էր, եւրոպական վաճառատան մը գաւառացի երիտասարդ պահապանին Բերայի գեղուհւոյ մը հետ ունեցած մանրադէպը կամ սիրավէպը, պերճախօս փաստաբանին և սրամիտ վիպագրին վարպետուն գրչին բոլոր թափովն ու եռանդովն երեւակայուած, բայց իրական կեանքէ քաղուած հաւատարմապէս։ Երբ վերջին դէպքերէն ետքն այս մարդոց մէկ մասը խմբովին չըզենուէր կը դիմէր, տեսանք որ գաւառէն անոնց բերել տուած ընտանիքներն արդէն սկսած էին Պոլսեցիներու տարազով հագուիլ։

* * *

Թէ՛ այս ընտանիքներուն զաւակներն և թէ իրենց հայրերուն հետ մինակ Պոլիս եկած տղաքները կրթելու համար, ի վաղուց անտի Ղալաթիոյ եկեղեցին նախակրթարան մը ունեցած էր։ Այն նախակրթարանին ալ մատակարարութիւնն այս գաւառացիներուն ձեռքը կը գտնուէր։ Ղալաթիոյ էն շնորհքով խաներուն, էն մեծ վաճառատուներուն էն պատուաւոր սենեկապետները, կամ Սեբաստացի, Բաղեշցի, Վանեցի սեղանաւորներն որք Ղալաթիա կը բնակէին, Ղալաթիոյ Թաղական խորհրդին անդամ և ատենապետ կ'ըլլային։ Ղալաթիա երբեմն թաղ մը կը նկատուէր։ Բայց քանի որ Ղալաթիոյ մէջ հաստատուած գաւառացի ընտանիքներն հետզհետէ ցրուեցան Բերա և Պոլսոյ ուրիշ կողմերն, և քանի որ Ղալաթիոյ մատակարարութեան մէջ անկանոնութիւններ, նոյն իսկ դողութիւններ երեւցան որք տեղւոյն Թաղական խորհուրդներուն ապիկարութեան հետեւանք էին, տարբեր դրութիւն մ'ընդունուեցաւ Ղալաթիոյ համար։ Նկատուեցաւ թէ Ղալաթիոյ հասոյթները լոկ Ղալաթիոյ Թաղէն չեն գոյանար, այլ ըստ մեծի մասին Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն ուխտատեղի մ'ըլլալուն արդիւնքն են. թէ Պոլսոյ ամէն թաղեր և մօտակայ գիւղերն անգամ կը նպաստեն Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն հասոյթներուն։ Ամենափրկչի հրաշագործ պատկերն, հինգշաբթիի ուխտագնացութիւնն և այն առթիւ եղած նուէրներն ու կտակներն համազգային հանգամանք մը կուտան Ղալաթիոյ եկեղեցիին, որ Կ. Պոլսոյ Հայ գաղթականութեան էն հին եկեղեցին է, ուր Հայեր կը պատարագէին Կ. Պոլսոյ առումէն ալ առաջ, ինչպէս արձանագրութիւններէն կերեւի։

Հետեւապէս, կեդրոնական Վարչութենէն կարգուած մատակարարութիւն մը տրուեցաւ Ղալաթիոյ։ Քանի որ Ղալաթիոյ հասոյթները կազմելու բոլոր Պոլիս կը նպաստէր, այն հասոյթներով այնպիսի հաստատութիւն մը հիմնուեցաւ հոն որ բոլոր Պոլսին օգտակար ըլլայ։ Այս կերպիւ ալ կեդրոնական Վարժարանը բացուեցաւ։

Բայց կեդրոնական Վարժարանն հիմնուելով հանդերձ, էական պայման նկատուեցաւ միշտ Ղալաթիոյ յատուկ Նախակրթարան մ'ունենալ անոր քով։ Նախակրթարանին մէջ գաւառացի աղքատիկ տղաքը ձրի պիտի կրթուէին, և նախակրթարանը կեդրոնականին ուսուցիչներուն և ընթացաւարտ աշակերտներուն անմիջական հոգածութեան առարկայ ըլլալով, իբրեւ տիպար Նախակրթարան մը պիտի ծառայէր, և անկէ ելնող տղաքը շիտակ կեդրոնական Վարժարան պիտի մտնէին։ Այս կերպիւ Ղալաթիոյ նախակրթարանը Կ. Պոլսոյ ուրիշ թաղերէն ալ աշակերտ քաշել սկսաւ։

* * *

Ասոնք են ահաւասիկ Ղալաթիոյ նախակրթարանին հաստատման ու պահպանման գլխաւոր պարագաները։ Վերջին դէպքերէն ետքը գաղթողներն իրենց տղաքն հետերնին տարին։ Բայց կարգ մը խեղճ, աղքատ, որբ, անտէրունջ տղաքներ կան որք փողոցները կը թափառին, ինչպէս անցեալ շաբթուան թերթերուն մէջ նշանակուած էր։ Ասոնք դպրոցական յարկի մը տակ ամփոփել, մինչեւ իսկ քիչ մը հագուստ, կապուստ ու սնունդ հոգալ՝ մարդասիրութեան առաջին պայմանն է։ Ան տղաքը Ղալաթիոյ փողոցները թափառելով վաղը մէկ մէկ սրիկաներ, չարագործներ պիտի ըլլան։ Առժամեայ Մատակարարութիւնը շատ լաւ գործ մը կ'ընէ որ առաջ բանալով Ղալաթիոյ վարժարանն և աս տղաքն հոն հաւաքելով։ Ղալաթիոյ Մատակարարութեան գթութեան և խնամածութեան էն աւելի իրաւունք ունեցողներն այս տղաքն են արդէն։

ՀԱՅ ՏԻԿԻՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Շաբաթ օր Բէ-ղլէրպէյի՝ իր Ազգային Լրոց բաժնին մէջ՝ շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէր թէ՝ Մ. Թուքեանի երեք ազնուուհի և ազնուասիրտ աղջիկներն՝ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ներկայանալով՝ ի նպաստ Սամաթիոյ և Գում-Գաբուի կարօտելոց 33 Օսմ. ոսկի յանձներ են, ինչպէս նաև 17 վերմակ, 5 անկողին ու մեծաքանակ ճերմակեղէններ։

Մայրաքաղաքիս կարգ մը թաղերուն մէջ տիրող աղքատութեան հանդէպ՝ նոյն իսկ այլոց ցոյց տուած մարդասիրական հոգատարութիւնն ո՛րքան մեծ ու գովելի՝ նոյնքան եւս զարմանալի ու ցաւալի հակասութիւն մ'է մեր տիկնանց և օրիորդաց անտարբերութիւնը։

Դոնէ՛ ուրիշ դժնդակ պարագաներու մէջ՝ իրենց սեռին յատուկ եղած դիւրազգածութեամբ և ազնիւ փութկոտութեամբն ամէնէն մեծ անձնուիրութեան և ամենէն գերազանց մարդասիրութեան ապացոյցները տուա՞ծ չըլլային։

Տակաւին տարի մ'առաջ, գաւառացի կարօտելոց ի նպաստ՝ իրենք էին որ տունէ տուն պտըտելով՝ հին, նոր, կիսամաշ, յարմար կամ անյարմար հանդերձանք հաւաքեցին։ Ծերունի մայրին ու Թոռնուհին, դպրոցական աշակերտուհիներն անգամ իրենց դասն ու դպրոցը թողլով՝ շատ անգամ ամբողջ գիշերներ լուսցուցին կարելով, կարկտելով, ձեւ բերելով այդ հաւաքուած մեծաքանակ ու բազմատեսակ հանդերձանքը։ Եւ զայն բոլորն՝ նուիրական պարտաւորութիւն մը կատարած ըլլալու երկիւղած գիտակցութեամբ և ամենամեծ հաճոյքով։

Այդ ոգին, Ազնիւ Հայուհիք, գթութեան և անձնուիրութեան այդ սրբազան հուրը Ձեր սրտին մէջ չէ՛ մարած երբեք։ Ձեր մարդասիրական գործունէութեան համար ամենուն ասպարէզ մը կայ բացուած, Բերա, Գասըմ-Փաշա, Սամաթիա, այլ մանաւանդ Խասգիւղ, որու մէջ տիրող թշուառութիւնը կարելի չէ՛ բաղդատել ու և է թաղի հետ։

Տակաւին քիչ ժամանակ առաջ՝ աղքատին հաց, մերկին զգեստ հայթայթելու կարող կիներ և աղջիկներ՝ հիմայ, երկու օրն անգամ մը Ս. Պատրիարք Հօր ներկայանալով՝ աղեխարշ աղերսներով և արտասուալից աչօք՝ «Հա՛ց, հա՛ց» կաղերսեն։ Թո՛ղ չափազանցութիւն չհամարուի, շատ գիշերներ չոր հացն անգամ չգտնելով՝ անօթի պառկող բազմաթիւ թշուառներ կան հո՛ն, Խասգիւղի մէջ։ Գործեցէ՛ք ուրեմն։

Գ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՎԱՆԱՅ ԾՈՎԸ

Գ.

ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ծով մը առանց ձուկի չկրնար ենթադրուիլ։ Պաղեստինի Մեռեալ ծովն միակ բացառութիւնն է բովանդակ աշխարհի վրայ, ինչպէս է իր անունն իսկ։ Բայց Սիփանի և Վարագայ կենսապարգեւ խողովակներով ծածանող ու դրախտասարաս դիրք ու կլիմայ ունեցող Վանայ ծովուն տրուած չէր կենդանի էակներէ զուրկ մնալ։ Արդէն յաւիտենական դարերէ ի վեր ծանօթ է թէ տառեխ ձուկն Վանայ ծովուն մէջ կեանք ու գոյութիւն ունի։ Զարմանալի է սակայն որ բաց ի այդ տեսակէն, ուրիշ ոչ մի ձուկի ցեղ չբնակիր անոր մէջ։ Այլ բարեբաղդաբար տառեխն այնքան առատ է, այնքան համեղաճաշակ որ ուրիշներու պակասութիւնն ըզգալ չտար բնաւ։ Միայն թէ ինչպէս ծովուն ուրիշ շատ մը հանդամանքներէն լիովին օգուտ քաղել չեն գիտցած այդ կողմի մարդիկ, նոյնպէս ալ ձկնաբուծութեան կողմանէ անտարբեր մնացեր են, ոչ միայն չգիտնալով օգտուիլ այս ընքանչելի ծովուն կենդանի սնուցանելու յատկութենէն, և հոգ տարած չեն ձուկի ուրիշ տեսակներ ալ առաջ բերել անոր մէջ արուեստական միջոցներով, այլ և ոչ իսկ ձկնորսութեան արուեստին կատարեալ կիրառութիւնը գիտեն կամ ի գործ կը դնեն։ Այնպէս որ փոխանակ ծովուն մէջ իսկ որսալու այն քաղցրահամ ձուկերն, որով և բոլոր տարին օգտուելու անոնց որսէն, կըսպասեն որ անոնք բարեհաճին ծովէն դուրս գալ, գետերու անուշ ջուրերը գաղթել որ կարենան զանոնք որսալ։ Ասոր համար ալ հարկ եղած է բաւականանալ ամբողջ տարւոյն մէջ միայն երկու ամսոյ ձկնորսութեամբ, այն է ապրիլի վերջին տասնակէն մինչեւ յունիսի երրորդ տասնեակը։ Չի այդ երկու գարնանային գեղապըլարճ ամիսներուն մէջ կարծես յափշտակուելով բնութեան զմայլելի գեղեցկութիւններէն, ծովու աղի ջուրերէն դուրս կ'ելնեն համեղ տառեխներն, և անհամար բազմութեամբ, հրթիռներու արագութեամբ և աշխուժութեամբ կը խուժեն գետերու անոյշ ջուրերն, որոնց երկայնքն ի վեր կարշաւեն խոլաբար՝ ասուպներու շրջմոլիկներու նման ցոլացումներով և մտիկէ աւելի կայտառութիւնով, առանց գիտնալու թէ պարզապէս դէպ ի սոսկ մահ կը սուրան կուրաբար։ Վասն զի մարդիկ որ բուն իսկ իրենց խանձարուրքին (ծովուն) մէջ անոնց վրայ յարձակելու և զարնելու քաջութիւն ու արուեստ չգիտնալով՝ զարանակալ կըսպասէին անոնց իրենց բնավայրէն դուրս ելնելուն, անխնայ կը խոյանան անոնց վրայ և անհամար թակարդներ լարելով կորսան զիրենք, այդ կերպիւ յագեցնելով իրենց անճարակութեան վրէժն։ Եւ արդարեւ, ապրիլի վերջին օրերէն մինչեւ ի վերջ կոյս յունիսի, Վանայ ծովը թափող 20ի չափ մեծ ու փոքր գետերէն և անոնց օժանդակներէն փայտէ ցիւղերէ կամ ծառի գալար ոստերէ կազմուած խեղճ ու անարուեստ թակարդներով այնքան անհագին քանակութեամբ տառեխ ձուկ կ'որսացուի առանց ամենադոյզն նեղութեան և ճարտարութեան՝ որ բովանդակ տարին կը բաւէ ոչ միայն ծովուն շրջակայ բոլոր երկիրներուն, այն է Վանայ և Բաղիշու կուսակալութեանց ամբողջ գաւառներուն, այլ կ'արտածուի նաեւ մինչ ի Կարին ու անոր գաւառները, մինչեւ իսկ Տիարպէքիրի ու Մուսուլի սահմաններն, այլ և որ աւելի արդիւնաւորն է, կ'արտահանուի նոյն իսկ մինչեւ ի Պարսկաստան, այն է Ատրպատականի ընդարձակ նահանգն, այսինքն Խոյ, Սալմաստ, Ուրմիա և մեծ շահաստանն Դավրէժ և անոնց ամէն գաւառները։ Այսպէս ահա Վանայ դրախտապարփակ ծովն երկրին տնտեսական շահերուն գլխաւոր սատարներէն մին կը հանդիսանայ, ուստից պետական գանձն ալ կարեւոր բաժին մը կըստանայ իբրեւ տասանորդի իրաւունք, զոր աճուրդի դրութեամբ վարձակալութեան կուտայ մէն մի գլխաւոր գետի բերան 40-50 հազար ղրշ. ի փոխարէն, ինչպէս Մարմետու, Խօշապայ, Հայոց պէյլի, Օրօրանոյ եայլն գետերուն, իսկ անոնցմէ փոքրերն 20-30 հազար ղրշ. ի։ Սակայն ձուկերն ալ իրենց վրէժխնդրութիւնն ունին զոր կը յագեցունեն երբեմն, այն է կը յամառին և ծովու անքայք ապաստանարանէն դուրս չեն ելներ, կամ խիստ աննշան քանակութեամբ, որով իրենց տասանորդի վարձակալները կը կործանուին նիւթապէս, տուժելով իրենց աճուրդով պայմանադրած գումարն։ Ասոր բնախօսական պատճառն այն է որ քանի տարին անգամ մը ապրիլէն մինչ յունիսի վերջերը շատ փոթորկալից կը լինի երկինք. սաէպ կորոտայ, կը գոռայ, կը շանթահարէ և կը փայլատակի։ Արդ եթէ բան մը կայ որմէ կը զարհուրի տառեխն, այդ դոռում, դղրդիւններն, այդ կայծեր ու լոյսերն են որ կընկրկեցնեն փոթորկին կամ կը կարապետեն անոր։

Այլ սակայն ինչ տնտեսական աւելի մեծ օգուտներ ձեռք չէին բերուեր, եթէ տառեխէ ի զատ ուրիշ ձկանց սերմեր ալ ձգուէին Վանայ ծովը, ինչ որ բնաւ դժուարին չէր, կամ գէթ տառեխի որսորդութիւնն ամբողջ տարին, այսինքն բուն իսկ ծովուն մէջ կատարելու եղանակն գիտցուէր ու գործադրուէր, ինչ որ ո՛չ հրաշքի պէս անհնարին և ոչ բնախօսապէս անկարելի է երբեք, զի այս ապացուցուած է անտարակուսապէս թէ տարւոյն բոլոր ամիսներուն մէջ բիւրաւոր, միլիոնաւոր տառեխներ կը վխտան Վանայ ծովուն մէջ աւելի քան երկնի աստղերն, աւելի քան իր ծովափին աւազներն և աւելի քան զմարախ և զմանանա։

* * *

Գալով Վանայ ծովուն հանքային արտադրութեանցը, գիտական արդի կատարելագործեալ միջոցներով կարելի էր շատ մեծ օգուտներ քաղել անոր ջուրին այնչափ հանքային խիտ բաղադրութենէն, բայց մինչեւ ցարդ բորակէն ի զատ ուրիշ բան չգիտեն գոյացնել։ Բորակն ոչ այլ ինչ է, բայց եթէ ծովու ջուրին արեւու ջերմութեամբ շոգիանալէն զկնի մնացած և բիւրեղացած աղն, որ ամէն տարի անհուն քանակութեամբ կարտադրեն ծովու շրջաբնակ ժողովուրդներն, գլխաւորապէս Վանայ Ալանց գիւղի բնակիչներն և բաշխելով բոլոր Վանայ ու Պիթլիսի պիտոյքներուն, կը խըրկեն մինչեւ անգամ Կարին, Սղերդ, Տիարպէքիր, Հալէպ, դարձեալ և ի Պարսկաստան։ Բորակը կը գործածուի խաղախորդութեան, աճառաշինութեան և լուացարարութեան մէջ աքանչելի մաքրիչ տարր մ'է, և տարրաբանական նիւթոց պատրաստութեան մէջ ալ կարեւոր սատար մը։ Ոչ ինչ աւելի դիւրին է քան բորակի պատրաստութիւնը.—Ծովուն ջուրը մասնաւոր ածուներու մէջ առ, ձգէ՛ արեւուն տակ որ շոգիացնէ, գետին մնացած գերան որ բիւրեղացած աղի նման մարմին մ'է, վերցո՛ւր, ահա կունենաս բորակը։

Բայց դեռ շատ մեծամեծ օգուտներ կարելի էր քաղել Վանայ հանքահարուստ և կենդանաբոյծ ծովէն, եթէ արդի գիտութիւնն օգնութեան հասնէր զայն ստեղծող բնութեան։

ՌՈԴԵՒՈՐ ՍՄԲԱՏ

ԳՐԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

«ՄԱՍԻՍ»Ի ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐԸ

Բ.

Չը պիտի յառաջ բերեմ այն անհամար տառասխալներն որոնք կը վխտան Մասիսի խմբագրական թերթին, խմբագրական սենեակին և խմբագրական աղին մէջ։ Գ. Խմբագիրն ինքը, Վ. Բիւզանդեանի թարգմանած մէկ գիրքը քննադատած ժամանակ, կըսէ. «Գալով տառասխալներուն՝ անհամար են, բայց եթէ ցուցնեմ զանոնք, կը վախնամ որ Մանկէլ Ասոնի պէս ըլլայ ըսէ թէ յանցանքը գրաշարներունն է։»

Օրինաւոր կէտադրութեան բնաւ չես հանդիպիր։ Ո՛չ միայն պարբերութիւններ … կէտը չունին … կը դրուին … ըլլալով, վասն զի կէտը չունի տեղը չկայ։ Իսկ դրուած կէտերը ծայրէ ի ծայր սխալ են ցարդ հրատարակուած բոլոր թիւերուն մէջ։ Մենք կառաջարկէինք որ առանց կէտադրութեան հրապարակ հանէր թերթը, միայն սիւնակներէն մին կէտերու յատկացնէր մասնաւորապէս, և յանձնարարէր ընթերցողներուն որ այդ կէտերէն առնեն և թերթին մէջ պէտք եղած տեղերը դնեն։ Լսած եմ որ ժամանակաւ այսպէս բան մ'ալ եղած է։ Կէտադրութեան օրէնքներու մասին թէր ու դէմ վիճաբանութիւն մը բացուեր է լրագրութեան մէջ և բաւական երկայն տևեր է։ Խնդիրը սակայն չէ լուսաբանուեր. ընթերցողները չեն կրցեր հասկնալ թէ ե՞րբ միջակէտ կը գործածուի, ե՞րբ ստորակէտ, երբ փուէթ, և այլն։ Ճիշդ այդ միջոցին մարդուն մէկն ալ գիրք մը հրատարակեր է բոլորովին առանց կէտադրութեան. բայց գրքին վերջը թերթ մը աւելցուցեր է՝ միայն կէտերով լեցուած, և խնդրեր է ընթերցողներէն որ այն կէտերէն իրենց ուզածն առնեն իրենց ուզած տեղը դնեն գրքին մէջ։

Պր. Բիւբէճեանի գիրքը քննադատելու առթիւ, նաև կ'ըսէ. «Բառերու հոլովներուն ու խոնարհումներուն մէջ մեծ մասով արդի հայերէնին հետեւած է. բայց թարգմանութեան պահուն ամէն անգամ որ նեղը մնացած է, գրաբարէն ընդունած է շնորհ մը, անօթի մարդու մը պէս որ իր ցամաք հացին վրայ քսելու համար քիչ մը իւղ կը խնդրէ։»

Լա՛ւ, եթէ գրաբարէն շնորհ ընդունիլը մեղք է, դատապարտելի, քննադատելի բան մ'է, դուք ինչո՞ւ նոյնը կ'ընէք, և այն բանը որ ձեզի համար ներելի կը համարիք, ինչո՞ւ չէք ներեր նաև ուրիշին։ Միթէ գրաբարին շնորհները չե՞ն է մօտ…, յանուն…, է կենդանու…բեան, է …ուան, է Փարէզ, …, ըստ այնմ, … է …բեան, և այլն, զորս կը գործածէք։ Իսկ բառերու հոլովներուն գալով, ո՞ւր մնաց ձեր խոստացած լեզուի միութիւնը. միեւնոյն տողին վրայ թէ՛ Էկեղեցիի կը հոլովէք և թէ՛ Էկեղեցւոյ. [illegible]

Հիմա դառնանք քերականական, շարադրութեան և այլ սխալներուն։ Մատնէն քաղելով այս տեղ յառաջ կը բերենք նախադասութիւններ և պարբերութիւններ։

«Շարժիչ …ը հինգ լապտերով և ձգողով …ը երկուքով լուսաւորուած է։»—ԵՆ, և ո՛չ ԹԷ Է։

«Ամէնէն ծանր աշխատութիւնները վերապահուած է կիներուն։»—ԵՆ, և ո՛չ ԹԷ Է։

«Այս առթիւ աղօթքներ կարդացուեցա…։»—ցան, և ո՛չ ԹԷ ցաւ։

«Շնորհաւորական հեռագիրԵՐ հասած է ի Պատրիարքարան։»— Հասած են։

«… Պատգամաւորութիւն ՄԸ Բերայի եկեղեցիէն կառքերով Նորընտիր Պատրիարքին ի ակարանը ԳՆԱՑԻՆ (դալմնայ Տէր բային եզակի, բայց յոգնակի) ի Բաղսիմ, ուր ընդունուեցան ընդունելութեան սրահին մէջ։»— Ի՞նչ կը կարծէք, խոհանոցի՞ն մէջ պիտի ընդունուէին։

«Անձնապաշտ ձեռնհաս ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ ի՛ դրոյ նիւթ կացութեան վրայ։»— Ի՞նչ լեզու է այս. … ի՞նչ ըսել է, … ի՞նչ ըսել է։

«Ը-կերին հետ կիրքի բանըռած». —՞։

«Իւրաքանչիւր … կուգայ մաս մը կտրելու (վայրենիներէ սպաննուած եւրոպացւոյ մը վրայ է խօսքը) զոր միւս սարսափած ընկերներու առջև …։»

—Ո…ը … սարսափած ընկերներու առջև. սարսափածները ուտողին ընկերներն են թէ՛ ուտուողին։

«Ալ… շոգենաւը Սիտնէյէն վերադառնալով Սան Ֆրանչիսքօ, հետը բերած է այնպիսի քոմմնելի(՞) լուր մը…». — Հետը աւելորդ է։

«Ի գուր … Մալթա և շրջակայ կղզիները խուզարկելէ յետոյ…» — Տեղ աւելորդ է։

«Տէրութեանց մէջտեղ … դիւանագիտական գործողութիւններ».

—Գործողութիւնները չեն կնքուիր։

«Ուրեմն Զեքի … Սոմալիներու վրէժխնդրութիւնն է հաւանականապէս։»— Արշաւանքը յարձակում ըլլա՞յ է. յետոյ յարձակումը յարձակում է, վրէժխնդրութիւն չէ։

«Լորտ Ուոլսլէյ աւելցուց թէ այս պահուն անկարելի է … վճարել … զինուորագրութիւն»։— Ի՞նչ ըսել է «առանց սուղ գին վճարելու զինուորագրութիւն»։

«Այս նպատակաւ կ՚ կարծեն թէ …»

—Նպատակաւ կարծե՞լ կըլլայ։

Յ. Գ. ՓԱՆԱՅԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Պատերազմական նախարարն, արքայական յայտագրին համաձայն, ի զէն կոչեց 1887 ի և 1891 ի պահեստի զօրքերն, որք պիտի մարզուին նոր հաստատելի բանակատեղին մէջ։ Հրացաններու տեսակն որոշելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովին պիտի նախագահէ Դաւաժառանգ իշխանը։ Պատերազմական նախարարութիւնը հրահանգ տուաւ պատրաստելու վրաններն, հագուստներն և այլ պիտոյքը մաս մը զինուորաց, որոց թիւն է 12 հազար։ Բանակատեղին համար ծախքը չորս միլիոն դրախմիէն աւելի չպիտի ըլլայ։ Սպայներէ շատերը կըսեն ութ հարիւր ձիեր ու ջորիներ բաւական չպիտի ըլլան։ Մարզանքներուն պիտի մասնակցին արքայազուն իշխանք։ Զօրաց պիտի հրամայէ դաւաժառանգ իշխանը։ Հաւանօրէն Կրա հրացանը պիտի գործածուի դարձեալ, բայց եթէ ուրիշ մը որոշուի, հարկ պիտի ըլլայ 100,000 նոր հրացան գնել և տասը միլիոն դրախմի ծախսել։ Կըսուի թէ նախարարութիւնը … ծախքերը պիտի գոցէ 5% … թուղթեր շրջաբերութեան հանելով և միանգամայն … միլիոն դրախմիէն … մէջ … դրամի ընթացքը … համար։

—Նախարարական փոփոխութեան լուրն իբրև անհիմն կը հերքուի։

ՌՈՒՍԻԱ

Անգլիական լրագրաց մէջ հրատարակուած զեկոյց մը կըսէ թէ ռուսաց գործոց նախարարութիւնը պաշտօնական տեղեկութիւն մը առած չէ թէ Ռուսիա գետին մը առած ըլլայ Կարմիր ծովու եզերաց վրայ Օպոքի մօտ, սակայն պաշտօնական շրջանակաց մէջ տեղեկութիւն առնուած է թէ ռուսական մարտանաւ մը Օպոք ժամաներ է։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

Լորէնսօ Մարքէզի դէպքին վրայ հետեւեալ նոր տեղեկութիւնք կը հաղորդուին. Դեկտ. 8ին, կրօնական թափօր մը կատարուած պահուն, երկու տեւտոնիներ որք գերմանական հիւպատոսարանին ծառայութեան մէջ կը գտնուէին, գլուխնին չբացին. այդ պատճառաւ բազմաթիւ Բորթուգալցիներ հիւպատոսարանին վրայ յարձակեցան և հիւպատոսին վրայ քար նետեցին։ Երկար կռուէ մը յետոյ Բորթուգալցի ոստիկանք միջամտելով անդորրութիւնը վերահաստատեցին։ Գերմանական Բոնտոր շոգենաւ մարտանաւն որ Բոռ-Նաթալ կը գտնուէր, հոն գնաց հիւպատոսը պաշտպանելու։

—Բրեդորիայէն կը գրեն թէ բանակցութիւնք կը կատարուին Ափրիկէի արեւելեան ծովեզերաց և Եւրոպայի միջև շոգենաւային կանոնաւոր երթեւեկութիւն մը հաստատելու համար։

ԿԵԴՐ. ԱՓՐԻԿԷ

Վերջին տեղեկութեանց նայելով, Մադագասքարի … ապստամբութեան հետեւանօք Անկօնի-Զուլուներու խումբ մը՝ բնիկ պետերու առաջնորդութեամբ Բիքուլիէն մեկնելով յարձակեր է Նիասալանտի հարաւային արեւմտեան մասին կայաններուն վրայ։ Աթօնտա … բնակարանն այրուեր, շատ մը գիւղեր քանդուեր և բազմաթիւ տեղացիներ ջարդուեր են։ Անգլիացիք Զօմպայէն և ուրիշ տեղերէն 500 մարդ ղրկեր են Բիքուլիի վրայ։ Անգլիայի պատուիրակ Մր. Շարբ խնդրեր է Բորթուգալցիներէն որ գործակցին անգլիական զօրաց, որովհետև Բիքուլի սահմանակից է Բորթուգալի սեպհականութեանց։ Բիքուլի կրնայ 30,000 մարդ պատերազմի հանել, որոց 300ը հրացանով զինուած։

ԱՒՍՏՐԻԱ

Նախարարապետ Մ. Պատէնի, պատասխանելով Մ. Բօլոնեիի հարցապնդման ի մասին արտաքին քաղաքականութեան, յայտարարեց թէ արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսին հետ համախորհուրդ կրնայ հաստատել թէ Եւրոպայի մէջ խաղաղութիւնը հաստատապէս ապահովեալ կը նկատուի, շնորհիւ Երեակ Զինակցութեան և տէրութեանց միջև տիրող բարեկամական յարաբերութեանց։

ԻՏԱԼԻԱ

Նախարարութիւնը … ըլլալով լուծել խորհրդարանը, հաւանական կը դատուի թէ յառաջիկայ գարնան նոր ընտրութիւնք կատարուին։ Մ. տը Րիւտինի այս գաղտնիքը տալով ձախակողմեանց, ցոյց կուտայ թէ կուզէ չէզոքացնել անոնց կողմն յարելու, աջ կողմէն եղած առաջարկութեանց հակառակ։

—Կարմիր խաչի և Համբայ տիկնոնց ընկերութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք առին, որպէսզի Հաբէշստանէն դարձող իտալացի գերիները երբ Հարրար ժամանեն, ամէն օգնութիւն գտնեն։ Գերեաց առաջին մասն ամենայն անդորրութեամբ Հարրար ժամաներ է։ Սպաները հիւրընկալուեր են Ռաս Մաքօննէնի բնակարանն, և զինուորք ալ քաղաքին երևելեաց տուներ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Լաւ տպաւորութիւն մ'ըրաւ այն լուր թէ Համբուրգի ծերակոյտը պիտի միջամտէ վերջ տալու շոգենաւորդ գործաւորաց խնդրոյն։ Կը կարծուի թէ գործարանատեարք այս անգամ պիտի ընդունին եղած առաջարկութիւնն և քիչ օրէն համաձայնութիւն մը պիտի գոյանայ։

—Գերման կառավարութիւնը մերժեց Հատնկ իբրև չինական դեսպան ի Պերլին, որովհետև նախ իր կամքն հարցուած չէր և երկրորդ՝ Հատնկ բաւական բարձր աստիճան մը չունի։ Դիտել կը տրուի թէ Չինաց կառավարութիւնն ալ ժամանակ մը միեւնոյն դիտողութիւնն ըրած էր Բէքինի ամերիկեան դեսպան Մր. Պլէբի նկատմամբ։

ՃԱՊՈՆ

Ճարոնի կառավարութիւնն ի Լոնտոն յանձնարարեց նոր զրահաւորի մը շինութիւնը՝ 14,500 թոնօ տարողութեամբ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

Վիեննայէն կը գրեն թէ Սերպիոյ թագաւորն հոն ժամանեց և մասնաւոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր հետ։ Աղեքսանդր թագաւոր այցելութիւն մը տուաւ արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսին։ Սերպիոյ թագաւորը Պելկրատ երթալն յետաձգեց։ Ն. Վեհափառութիւն դեկտ. 2/14ին գնաց դիմաւորելու իր հայրը՝ Միլան նախորդ թագաւորն որ Բարիզէն կուգայ և անոր հետ Վիեննա պիտի դառնայ։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Եգիպտոսի ելմտական նախարարութեան խորհրդական Մր. Ցօքինս Լոնտոն պիտի ուղեւորի՝ խորհրդակցելու համար ելմտական խնդիրներու վրայ։

—Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ եգիպտական կառավարութիւնը չպիտի մասնակցի 1900ի Բարիզի արուեստահանդէսին։

ԲՈՒԼԿԱՐԻԱ

Առեւտրական դաշնագիր կնքելու համար Վիեննա ղրկուած պուլկար պատուիրակները տեղեկագրեցին թէ իրենց գործը վերջացնելու վրայ են։ Աւստրիա և Բուլկարիա ի մօտոյ պիտի կնքեն դաշնագիրն, որ Սոպրանեէի վաւերացման պիտի ենթարկուի։

ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ՊԵՐԼԻՆ, 15 Դեկտ. — Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարար Մ. Ֆօն Մարշալ երեք օրէ ի վեր անկողնոյ կը ծառայէ, սակայն վիճակը ծանր չէ։

ԱԹԷՆՔ.— Նախարարապետ Մ. Տէլիեա իր խորհրդարանին ծրագիր մը մատուցանելով 2,600,000 դրախմիի փոխ մը խնդրեց՝ մարզանաց բանակատեղի մը հաստատման համար։

ՀԱՄԲՈՒՐԿ. — Քիւքսհաւէն, որ Էլպա գետին բերանը կը գտնուի, այսօր (անմաքս) նաւահանգիստ հռչակուեցաւ։

ԲԱՐԻԶ.— Երեսփոխանաց ժողովոյ կողմէ կարգուած յանձնաժողովը, որ պաշտօն ունի քննել՝ Ֆրանսայի Պանքայի … երկարելու համար եղած առաջարկութիւնը, լսեց նախարարապետին ու ելմտական նախարարին լուսաբանութիւնները։

ԱՅՍ ԱՌՏՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 15 Դեկտ. (Երեկոյ).— Զըրոյց կայ թէ Լոնտոնի ֆրանսական դեսպան Պ. տը Քուրսէլ հրաժարական տուած է պաշտօնէն։

—Լէօնիտօ տը Ռօշֆօր … պահուն ձիէն իյնալով մեռաւ։

ԱԹԷՆՔ.— Հելլենական կառավարութիւնն որոշեց նորէն բանակցութեան մտնել օտար պահանջատերց … փոխատուներուն հետ՝ համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խառն ժողովն այսօր յարտասովոր նիստ կը գումարէ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։

Կրօնական ժողովն իւր շաբաթական նիստն ըրաւ երէկ ի Պատրիարքարան՝ Ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս եպս. Ցովհաննէսեանի։ Ներկայ էին բոլոր ժողովականք։

Ժողովը գլխաւորապէս զբաղեցաւ Հոգեւոր հովիւ և առաջնորդ չունեցող վիճակաց խնդիրներով և այս մասին երկարօրէն խորհրդակցութիւններ կատարելէ յետոյ որոշեց իւր վերջնական կարգադրութիւնը յառաջիկայ նիստին թողուլ։

Արմաշու միաբաններէն Տ. Մուշեղ վարդապետն՝ Մաքրիգիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ քարոզիչ կարգուեցաւ։

Որոշեց որ երբեմն վարդապետ Արսէնն՝ ըստ Նախորդ որոշման կրօնական ժողովոյ, Արմաշու վանքն երթայ իւր աղօթող։

Ասոնցմէ ի զատ ժողովն զբաղեցաւ իր օրակարգին մէջ գտնուած տասնի չափ այլ և այլ խնդիրներով։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Տ. Բաբգէն վարդապետի հետ աղջի օրը փոխադարձ այցելութեան գնաց անգլիական և ֆրանսական վսեմ. դեսպանաց։

Ինչպէս գրած էինք, երէկ Ցունաց Պատրիարքական Գեր. փոխանորդ Տ. Վասիլիոս, ընկերակցութեամբ Լէմնոսի Մետրոպոլիտ Տ. Աթանասիոսի, Տ. Թէոդորոս եպիսկոպոսի ու մէկ վարդապետի և աշխարհականներէն խառն ժողովոյ անդամ՝ Ֆենէրլի վսեմ. Բուլաքի փաշայի, Միլտիատես Եաքօվօ էֆէնտիի և Քարաւքէհեայի Անտոնաքի Իքլիատի էֆէնտիի՝ ժամը 9ին երեք կառքերով Պատրիարքարան եկան ի շնորհաւորութիւն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։

Նախ Պատրիարքական Գեր. փոխանորդին կողմէ փոխանորդարանի մէջ պահ մը հանգիստ առնելէ յետոյ՝ վարդապետաց և Մայր եկեղեցւոյ քահանայից առաջնորդութեամբ եկան ընդունելութեան սրահն՝ ուր կը գտնուէր Ս. Պատրիարքը վեղար ճգելու և շրջապատեալ կրօնական ժողովոյ անդամներէն։

Ցունաց Գեր. փոխանորդն իւր հետեւորդները ներկայացնելով Ս. Պատրիարք Հօր՝ Ցունարէն լեզուաւ բանախօսութիւն մ'ըրաւ և յանուն Տ. Անթիմոս Ս. Պատրիարքին շնորհաւորեց Տ. Մաղաքիա Ս. Պատրիարքին արժանաւոր ընտրութիւնը, մաղթելով որ իւր պաշտօնավարութեան օրով ևս՝ երկու քոյր եկեղեցեաց բարւոք յարաբերութիւնք աւելի ևս ամրապնդուին։

Իբր կէս ժամու յոյժ սիրալիր տեսակցութենէ մը յետոյ՝ իջան Մայր-Եկեղեցի և առաջնորդութեամբ եկեղեցական ու դպրաց դասուն իւրյն սեղան՝ «Որ զշնորհս Աստուածային» շարականով և հոն երկիւղածութեամբ աղօթելէ յետոյ՝ միեւնոյն հանդէսով եկան դուրս՝ ներկայ հանդիսատես ժողովուրդն օրհնելով և իրենց շնորհակալութիւնն յայտնելով եղած սիրալիր ընդունելութեան համար։

Երէկ Սպարապետի Դրան Ա. Թարգման վսեմ. Միքայէլ էֆ. Մամիկոնեան Ազգ. Պատրիարքարան գալով՝ յանուն Սպարապետ Բարձր. Ռիզա փաշայի, փոխադարձ շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Ս. Պատրիարք Հօր։

Նոյնպէս Ոստիկանութեան Դրան Թարգման պէյն ի դիմաց Ոստիկանութեան Նախարար վսեմ. Շէֆիք պէյի փոխադարձ այցելութեան եկաւ։

Կը լսենք թէ տեղական գործոց վարչական մասնաժողովը Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն մատակարարութեան համար Ցանձնաժողով մը կարգած է։

ԱԶԴ

Ինչպէս ծանօթ է Ցարգոյ Ազգայնոց, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ուսումնարանն սեպտ. 17էն ի վեր սկսած է իւր եօթներորդ տարեշրջանը։

(26)

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԺՈՐԺ ՕՆԷ

ԿԵՆԱՑ ՊԱՅՔԱՐԸ

ԿԱՄՔԸ

Լուի չպատասխանեց, բայց իր շնչառութեան ձայնը բարձրացաւ, իբր թէ ծանրութեան տակ սիրտը կը ճզմուէր։ Տիրակոյսի անզամն հնազանդ կը քալէր, առանց մտքէն անցունելու թէ ետեւէն կուգային։ Երբոր Դեսպանաց … կարգն հասան, Թօղիա կեցուց իր բարեկամը։ Թաւախիտ բոյսերու եաւին պահուըտեցան եւ սպասեցին։ Լըրը … քան քայլ … յառաջ եկաւ, եւ … ծաղկանց … Թաղուն պարտէզ գրեա մ'առջեւ կանգ առաւ։ Միջնորդ, աջ ու ձախ … Լուիի … Ոտ… թօղուն … ։ [illegible]

—Ի՛նչ թշուառական է եղեր. ինձ հասկցուց թէ Լըրըպուլէ իր հայրն է։

Թօղիա ուսերը թօթուեց։

—Իր սովորական խօսքն է այդ. պէտք է լաւ հասկնալ պատճառն այն չարալութեան որով կապրի։ Այդ կնոջ Բարիզ գտնուելէն ի վեր, Լըրըպուլէ իր ողջ գլուխն ուխտարանի տակ դրած է անոր համար։ Անոր ինչո՛ւ համար Էմիլի կ'ատէ զայն… Հիմա եթէ կուզես, իր հօմանին եղի՛ր, բայց մ' առանձնէր զայն, անօգուտ բան է։ Եւ մանաւանդ կնութեան մ' առնեի, ամօթալի բան մը կ'ըլլայ քեզ համար։

—Ըլլայ եւս երբէք պիտի չամուսնանամ ես։

—Զափազանցութիւն է այդ։ Տիկնոջ ամենահաճոյ է, միայն թէ իր խօսքերուն պէտք չէ հաւատալ։

Լուի Պէլմանի ձեռքէն բռնեց, եւ մեղմիւ սեղմելով ըսաւ.

—Ներէ՛ ինձ ինչ որ ըսի քեզ յուզմամբ. խելքս կորսնցուցեր էի։

—Բաւեր համար ոխ չեմ պահեր քեզ դէմ, այլ անոր համար որ զիս հարկադրեցիր կին մը ատելու։

Ցանկապատ չորմուսմ'ըրաւ, եւ թեւն իր բարեկամին ուսին վրայ անցունելով, քաշեց տարաւ զայն հեռի այն տունէն, ուր գտնուող … ինքն կը ձգէր զայն … կիրքին։

Դ.

Կէսօրը մէկ ժամ անցած էր, եւ Էլէն Կրավիլ՝ ճաշելէ վերջ հազիւ վերսկսած էր իր աշխատութեան, երբոր պանդոկի դռնապանը հորուած մը զինքը փողոցին դրան հրաւիրեց։ Բացաւ դուռն եւ քայլ մը ետ գնաց իր դէմը տեսնելով պառաւ ու կարճահասակ կին մը՝ որ պիրճապատ շրջազգեստ մը հագած եւ գլուխը սեւ ժանեակէ գդակ դրած էր։ Էլէն ճանչցաւ Տիկին Էրօն։ Լուիի մեծ մայրը ժպտելով իր հրապարակ ու թարմանոյշ վարձակալին երեսին, եւ յառաջանալով՝ ըսաւ.

—Ներեցէք ինձ, զաւակս, եթէ զձեզ անհանգիստ կ'ընեմ… ինչպէս կը տեսնէք, իբրեւ դրացի եկած եմ… Գիտցայ որ յոյժ ճարտար աշխատաւոր մ'էք, եւ փափուկ գործ մ'ունիմ, զոր ձեր ձեռաց յանձնել կ'ուզեմ։

—Հաճեցէք ներս մտնել, Տիկին, ըսաւ գեղանի աղջիկն՝ անոյշ ձայնով մը, եւ ներեցէք ինձ որ այսպիսի խառնակութեան մը մէջ կ'ընդունիմ զձեզ։

Ձեռքովը ցոյց կուտար կարասիներուն վրայ ցիրուցան կերպասները, կարի մեքենայն՝ որուն թելն անցած էր, ուլունքներու զարդերն ու գեղաճաշակ հիւսուածներն՝ իրենց տուփերէն դուրս թափուած, եւ այն պատառներն ուսկից շատ անգամ զինուած էր գլուխ սեղան մը որ կիտալին բանուած մետաքսեայ շքեղ գի…ով մը ծածկուած էր։

—Աղէ՛կ, աղէ՛կ, ըսաւ Տիկին Էրօ՝ յորդէ աթոռի մը վրայ բազմելով, գիտեմ թէ ի՛նչ է աշխատութեան անկարգութիւնը։ Կեանքիս մէջ քառասուն տարի աշխատած եմ եւ դեռ պարտէզ կը մշակեմ ամէն օր…։ Բայց, սիրելի զաւակս, կերեւի թէ ինձ հետ կը մրցիք…

Ոսկի եկած էր եւ պատուհանին մօտենալով՝ կը քննէր քարէ յենարանին վրայ դրուած տնտուկի մը մէջ գոյնզգոյն յակինթներ, որք մագլցիկ պատատուկներու մէջտեղը կ'աճէին։

—Այս սիրուն ակուեկներն ամսոր վարագոյրի խնայութիւն ընել կուտան ինձ, ըսաւ գեղանի աղջիկը զուարթացին. ամեն զատ, քիչ անգամ դուրս կ'ելնեմ, եւ ծաղիկներս փոքրիկ պարտէզ մը կ'ընծայեն ինձ։ Բոլոր անուշ մանկութիւնս բաց օդի մէջ անցած է, դաշտերու ազատութեան մէջ, եւ երբոր Բարիզ եկայ, ինձ դժուարին եկած բանն եղաւ տանը մէջ փակուած ապրիլ… Բայց, յաւելց սիրուն ժպտով մը, մարդս ամէն բանի կը վարժուի։

—Փիլիսոփայութիւն ալ ունիք

—Պէտք է որ ունենամ… Եթէ իրաց լաւ կողմն միայն տեսնելու վարժուէի, բնաւորութիւնս պիտի դառնացնէի եւ շատ արգահատելի պիտի ըլլայի։

—Եւ այնպէս չէ՞ք։

—Բնաւ նիւթապէս ոչ, Տիկին, վասն զի ապրուստս առատօրէն կը շահիմ. բարոյապէս, այո՛։ Մէկ տարի առաջ կորուստ մ'ունեցայ, որոյ վրայ յաւէտ անմխիթար պիտի մնամ։

Եւ մինչ Տիկին Էրօ նայուածքով կը հարցափորձէր.

—Մայրս կորսնցուցի, յարեց Էլէն, որոյ ձայնը թրթռաց, եւ մէն միայնակ մնացի։

Գործաւորուհին կաթիլ մ'արտօսր սրբեց. յետոյ իր այցելուին նայելով՝

—Ներում կը խնդրեմ, Տիկին, տաղտկութիւններովս գլուխնիդ ցաւցնելուս համար։ Կը հաճի՞ք ինձ ըսել, ի՛նչ բանի մէջ կրնամ օգտակար ըլլալ ձեզ…

Տիկին Էրօ թեւին տակէն առաւ ծրար մը՝ որ վարդագոյն ժապաւէնով խնամօք կապուած էր, բացաւ զայն եւ երփներանգ գոյներով բանուած չղարչէ կանացի հիանալի փողկապ մը Էլէնի կարկառելով, ըսաւ.

—Աւասիկ կերպաս մը, որոյ գլխուն փորձանք եկաւ։ Անհեկապանհին(՞) սխալաբար այրեց այս բանուածքին մէկ մասն, որ նոյն ատենին մէջ սեղանի մը ծածկոյթն էր։ Շատ յարգ կ'ընծայեմ այս կերպասին, որ յիշատակի մ'արժէքն ունի ինձ համար։ Գիտցայ որ պարիկի մը պէս կ'աշխատեցէք…

Այս ուղեցիկ ասեղը շատ դժուար է… Ճշմարիտ նկարչութիւն է… կը տեսնէ՞ք, այլազան ու նուրբ երանգներով թռչուններ ու ծաղիկներ կան…։ Կրնա՞ք ստանձնել փճացած մասին նորոգութիւնը։

Էլէն կերպասին վրայ խոնարհած՝ մեղմիւ կը ձեռնածէր զայն իր թեթեւ մատներովը։ Կարծես թէ թաքուն հաճոյք մը կ'զգար երբ այս հիանալի հիւսուածը կը շօշափէր։ Իր ազնուապետական բնութիւնն ինքզինք կը մատնէր նրբաճաշակ իրերու համար ունեցած այս ճաշակին մէջ, եւ ո՛վ որ տեսնէր անոր այս կերպով մտածախոյ փողկապը պարզելն ու շփելը, պիտի գուշակէր թէ վայելչութեան ու պերճանաց համար ծնած ցեղէ մը սերած էր նա։ Տիկին Էրօ թողլով որ նա իր քննութիւնը շարունակէ, ինքն ալ աչքէ կ'անցունէր գեղանի աղջկան համեստ բնակարանն։ Հակառակ այն անկարգութեան որուն համար Էլէն ներողութիւն խնդրած էր, ամէն բան սքանչելի մաքրութիւն մ'ունէր։ Կարասիները, թէպէտ յոյժ պարզ, կը փայլէին իբրեւ արդիւնք մշտատեւ խնամոց։

(Շարունակելի)

Թարգմանիչ Բ. Մ. ՊՕՋԱՃԵԱՆ

Բազմաթիւ ծնողաց փափաքանաց համեմատ ուսմանց «դասական» ծրագիրը սակաւիկ ինչ փոխելով այս տարի «Նոր լիսէ»ի ծրագիրն ալ ստանձնեց Ուսումնարանս, և ըստ այսմ դիւրութիւն կուտայ աշակերտաց՝ եւրոպական թէ՝ «դասական» և թէ «Նոր լիսէ»ներու ուսմանց ընթացքին հետեւելու։

Թէպէտ Ուսումնարանս ստանձնած է եւրոպական լիսէներու ծրագիրն, սակայն տեղական պէտքէ համեմատ ինչ ինչ բարեփոխումներ ըրած է, որով առանց չափազանց ծանրաբեռնելու աշակերտաց միտքը՝ բաւական ժամանակ կը տրուի հայերէն և Թուրքերէն լեզուաց կատարեալ հմտութիւնն ստանալու, ինչպէս նաև անգլիերէնի և գերմաներէնի։

Փաւլայոյս ըլլալով որ յարգոյ ծնողք իրենց զաւակաց բարոյական և մտաւորական կրթութեան համար ամէն կարեւոր միջոցները կը գտնեն աստ և իրենց գոհունակութիւնը մեծ կը յայտնեն, ինչպէս ցարդ յայտնեցին չատերն և քաղաքներէն զմեզ բազմաթիւ աշակերտներ առաքելով, կը խնդրենք դարձեալ պատուական ուսումնասէր ազգայիններէն որ այսպիսի հաստատութիւն մ'իրենց ուշադրութեան առարկայ ըլլայ և աւելի եւս բազմաթիւ ուսումնատենչ երիտասարդներ հիւրընկալէ իր որմերուն մէջ իբրեւ բարձր կրթութեան միջավայր մը։

Տնօրէնութիւն
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ուսումնարանի
Եէշիլ փողոց, Թիւ 1
Բերա, 30 Նոյմ. 1896 2—2

ՄԵՍՐՈՊ ՀԻՒՍԷՅԻՆՃԵԱՆ
Հանրածանօթ ծաղկավաճառ և զարդարող հարսնիքի մեծերու, Գամնոտ խանի անկիւնէն փոխադրուած է Զաքմաքճըլար եօքուշ Մեծ Նոր խան վարի յարկ Թիւ 47, ուր կը վաճառէ հարսերու համար ծաղկէ պսակներ, քօղեր, ձեռնոցներ, կօշիկներ են. և կը զարդարէ հարսի մեծը վայելուչ և ճաշակաւոր, համեստ գներով։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Մուսուլի նահանգին Մէքթուպճի անուանեցաւ Պիթլիսի նահանգին Մէքթուպճի Րիֆաթ էֆէնտի, որուն յաջորդեց Մուսուլի Մէքթուպճի Րամիզ էֆէնտի։

Բ. Դրան խորհրդականաց սենեկին օգնական անուանեցաւ Ներքին գործոց նախարարութեան Թղթակցութեանց գլխանի քարտուղարներէն Իհսան պէյ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

Վեհ. Սուլթանին բարձր նախագահութեամբ կազմեալ զինուորական հաստատութեանց Նպաստամատոյց յանձնաժողովոյ կողմէ կատարուած հանգանակութեան գումարը հասաւ 1,586,859 ղրուշի։

—Հեռագրական ու Թղթատարական վերատեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, Հալէպի նահանգին Րումգալէ գաւառակին կեդրոնին՝ Հալֆէթի գիւղաքաղաքին մէջ նամակատուն մը հաստատուած է ուր կընդունուին ներքին պարզ ու յանձնարարեալ եւ արտաքին պարզ նամակներ։

—Քաղաքապետութիւնը տեղեկագրած է Ներքին գործոց նախարարութեան թէ կ. Պոլսոյ շրջակայքին և Քաղաքապետութեան իրաւասութեան ենթարկեալ վայրերէն Գուրթալի մէջ, որ չղթայի ներքեւ առնուած է, պաճարախտ կայ, Գաալքէօյի ու Բէնտերի մէջ երկու տեղեր պահուած այծեր տարափոխիկ Թոքատապէ վարակուած են և Պէյքօզի շրջակայ Հասանլի, Գօչուլլու և Իշօքերլի գիւղերու արջառաց մէջ ալ աթխախտ։ Ասոնցմէ զատ ուրիշ կողմերու ինչպէս նաև Զաթալճա գաւառին մէջ անասնոց հիւանդութիւն չկայ։

ԻՐ Բ. ԴՈՒՌՆ. — Ամերիկեան դեսպանն Լ... Բ. Դուռն երթալով անսակցեցաւ Բաշ... Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՀԵՌԱԳԻՐ. — Թուրք լրագիրք կը հերքեն ... այն լուրը թէ այս օրերս Վանայ մէջ իբրեւ թէ շփոթութիւն մը ծագած ըլլայ։

ՍՊԱՐԱՊԵՏԻ Դուռը հրահանգ ուղղելով ամէն կողմ ծանուցած թէ ոստիկան-զինուորաց սպաները պէտք է որ իրենց պաշտօնին կիրառմանը մէջ չատով շարժին և չխերանան։ Այդ զեկոյց յառաջ եկած է Պիթլիսի կինճ գաւառին Թաթար աղասը Իպրահիմ էֆէնտիի ընթացքէն որ մէկ քանի ամիս առաջ նոյն գաւառին մէկ գիւղին մէջ երկու քիւրտ ցեղերու իրարու վրայ յարձակելուն և սպանութիւն գործելուն անտես տուած էր իր դանդաղութեամբը։ Իպրահիմ էֆէնտի կայս. Իրատէի մը համաձայն՝ պիտի դատուի Վանայ զինուորական ատեանին առջեւ։

ԱՌԵՒՏՐ. ԴԱՇՆԱԳԻՐ. — Բիւթէրի Գործակալութիւնը, կըսէ Իգտամ, կ. Պոլսէն հեռագիր մը ստացեր է թէ Թուրքիոյ և Անգլիոյ միջեւ առեւտրական դաշնագրոյ կնքման մասին կատարելի բանակցութիւնք ժամանակի մը համար ալ յետաձգուած են։

ԱՆՄՈՒԽ վառօդի գործարանաց յատուկ գործիներու և այլոց գնման վերաբերեալ ծրագիրը մատուցուեցաւ ի կայս. Պալատ։ Կայս. Իրատէ մը հրամայեց հատուցանել հարկ եղած գումարները։

ՄԱՆԱՍԹԸՐԻ գաւառական պաշտօնաթերթն իբրեւ անհիմն կը հերքէ ... 3ի Թուոյն մէջ Սէլանիկի Թղթակիցէն առնելով հրատարակեալ այն լուրը թէ օսմ. զինուորք գրաւեր են Մանաստըրի նահանգին Բօղանա գիւղաքաղաքին Այօսխրիսթօֆոր օրթօտոքս եկեղեցին, թէ Բօղանայի յոյն հասարակութեան հոգեւոր պետերուն կողմէ Յունաց Պատրիարքարանին եղած դիմումի մը վրայ, Բ. Դուռնէն հրաման տրուելով այդ եկեղեցին անմիջապէս յանձնուեր է յոյն հասարակութեան, սակայն օսմանեան զինուորք վրէժխնդրութեան համար այրեր են եկեղեցին և թէ խումբ ու քրիստոնեայ ժողովրդեան յուզումը հանդարտեցնելու համար, հրամանատարն հրահանգ տուեր է որ հոն գտնուած զինուորաց գումարտակն ուրիշ տեղ փոխադրուի։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ հետ կնքելի առեւտրական դաշնագրոյն համար կատարելի բանակցութիւնք յառաջիկայ չաբթու պիտի սկսին։ Ռումանական պատուիրակները մէկ քանի օրէն մայրաքաղաքս պիտի գան։

ՇՔՈՏՐԱՅԻ ողողելոց համար Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհեալ հինգ հարիւր ոսկւոյ գումարը հոն ղրկուեցաւ՝ Սէլանիկի արքունի կալուածոց վարչութեան կողմէ։

ՄՈՒՍՈՒԼԻ նահանգին Իսաբէի ժողովը որոշեց ի Բէչտէր երրորդ աստիճանի գաւառ մը կազմել՝ միացնելով Քէրքուքի ու Սիւլէյմանիյէ գաւառաց մէկ քանի գաւառակներն, որպէս զի պարսկական սահմանագլխոյն մօտ տեղերուն վրայ Թափառող Աշիրէթներն աւելի կարգապահութեան տակ առնուին։

ԱՐՄՏԻՔ. — Անատոլուի երկաթուղիով Հայտար-Փաշա բերուած արմտիքները գիշերներն ալ մաւոնաներով պիտի փոխադրուին՝ որպէս զի առաքմանց յապաղմանց չենթարկին։

ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ երաշխաւորութեանը յատկացուած գումարին վրայ Թուրք լրագիրք հետեւեալ տեղեկութիւնը կը քաղեն Նոյէ Ֆրայէ Բրէսսէէն. «Լրագրոց մէջ հակասական լուրեր հրատարակուեցան թէ օսմ. կառավարութիւնը մտադիր է պակսեցնել օսմ. երկաթուղիներու յատկացուած երաշխաւորութեան գումարները, սակայն ստոյգ աղբիւրէ առնուած տեղեկութեանց նայելով մինչեւ հիմայ Հայտար Փաշա-Իսմիտի գծին համար 3,500,000 ֆրանք յատկացուած է, Էսկիշէհր—Գոնեայի գծին համար՝ 1,844,000 և Սէլանիկ—Մանաստըրի 3,670,000։ Ներկայ տարւոյ տասնորդի տուրքը տակաւին գանձուած չըլլալով հանդերձ, այդ գումարներուն ի հաշիւ Հանրային Պարտուց վարչութեան յանձնուած են՝ առաջնոյն համար 947,600, երկրորդին՝ 172,700 և երրորդին՝ 949,300 ֆրանք։ Անցեալ տարի նոյն միջոցին եղած վճարումը 600,600 ֆրանք աւելի էր։

Պ. ՏԸ ՀԻՐՇԻ այրին արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութեան յանձնեց երկու միլիոն ֆրանքի գումարն զոր նուիրած էր իր վախճանեալ ամուսնոյն կամ անոր ընտանեաց հրամանին ... աշխատող և նոյն ընկերութեան պաշտօնէից։ Այդ գումարով կամ հանգստեան թոշակի սնտուկ մը պիտի հաստատուի և կամ ուրիշ կարգադրութիւն մը պիտի ըլլայ։

Մ. ՏԻՄԻԹՐՕՖ, Աթէնքի պուլկարական նորընտիր գործակատարն, երէկ իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ դեսպանատան պաշտօնեաները ապայք երէկ առտու Սանթա Մարիա եկեղեցւոյն մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել տուին՝ Ասմաններու կողմէ ջարդուած իտալացիներուն համար։

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ նախարար Շէֆիգ պէյ, կըսէ Սէրվէթ, ծրագիր մը պատրաստեց որով Պոլսոյ ոստիկանութիւնը տասնեչորս շրջանակներու պիտի բաժնուի, որոց մէջ են նաև Գումգաբու, Եէնիգաբու և ուրիշ թաղեր. իւրաքանչիւր շրջանակ պիտի ունենայ պատասխանատու պետ մը։ Քաղաքապետութեան երկրաչափը քարտէս մը պատրաստեց՝ ցոյց տալով թաղերու գլխաւոր կեդրոնները։ Այս դրութիւն առայժմ միայն Պոլսոյ կողմը պիտի գործադրուի և եթէ գոհացուցիչ արդիւնք մը ձեռք բերուի, Բերայի մէջ ալ ի գործ պիտի դրուի։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՆԵՐ. — Մաղնիսայի մէջ Սիւլթանա Ապրահիմօղլու անուն կին մը մեռեր է հարիւր երեսուն տարեկան։ Երկար ատեն ի վեր այրի ըլլալով կապրի եղեր իր կրտսեր որդւոյն հետ որ հարիւր տարեկան է։ Այդ կին մինչեւ վերջին օրերը կատարելապէս առողջ է եղեր. ակռաներն ամբողջ. խիստ թեթեւ հագուստ կը կրէ եղեր նոյն իսկ ձմեռուան մէջ։ Այդ տարիքին մէջ ամէն օր եկեղեցի կը յաճախէ եղեր։

ՆԵՐՔԻՆ Գործոց նախարարութիւնը հրահանգ ուղղելով ամէն կողմ ծանուցած որ նահանգաց ու գաւառաց կեդրոններուն մէջ վկայեալ դայեակներ գտնուին որոց ամսաթոշակները վճարուին Թաղապետութեանց կողմէ։

ՊԷՐՈՒԹԻ կուսակալ Նուսուհի պէյ երէկ առտու մայրաքաղաքս ժամանեց պատրիարքական շոգենաւով։ Պէրութի կուսակալութեան պաշտօնը փոխանորդաբար պիտի վարէ Սուրիոյ կուսակալ Հաճի Հասան փաշա։

ԴԱՏԱԿԱՆ Նախարարութեան հրամանաւ պատժական ատեաններու նախագահներն ու հարցաքննիչ դատաւորներն սկսան քննել կ. Պոլսոյ ու արուարձանաց բանտերն և իրենց քննութեան արդիւնքը պիտի տեղեկագրեն։

ՌԷՇԱՏ ՊԷՅ, Քաղաքապետութեան հաշուակալն, որ հիւանդ էր, առջի գիշերը մեռաւ։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆ. — Անցեալ նոյեմ. 28 ին Րէժիի դէտերը Սազըրի ու Գարապուռնի մէջտեղը երկու նաւակներ խուզարկելով գրաւեր են 27 հակ ծխախոտ, 8 պարկ թէնպէքի և 40 պարկ վառօդ։

ԵՂԵՌՆԱԳԱՏ ատեանն ի մօտոյ պիտի դատէ խաչուէճի Եօրկի, Քօսթի, Խարալամպօ, Մանօլ, Ալէքսի և Լիզոր անուն անձերն, որք Տիւզեան Հրանտ ու Սարգիս պէյերու տունն երթալով սպառնալիքով դրամ պահանջած էին։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Իզմիրէն կը գրեն թէ Նազիլլիի մէջ Աքչէլի Մուսթաֆա անուն աւազակը տեղական կառավարութեան դիմելով անձնատուր եղեր է։

ՁԻՒՆ. — Մանաստըր-Սէլանիկի երկաթուղւոյ գծին այլ և այլ մասերու վրայ առատ ձիւն տեղացեր է, սակայն ընկերութիւնը գիծերը մաքրել տալով կառախմբոց երթեւեկութիւնը չէ դադրիր։ Մանաստըրի մէջ ալ շաբաթ մը ի վեր ձիւն կը տեղայ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ ԱՐԿԱԾ. — Երէկ գիշեր ժամը 5.25 ին (Ը. Ե.) Սիրքէճիէն Այաթէֆանօ մեկնող կառախումբն Ախըր-Գաբուի առջեւ ժամանելուն, վայրաշարժին անիւներէն մին ճաթելով գծէն դուրս ելաւ, սակայն բարեբախտաբար մարդու կորուստ չի պատահեցաւ և մեքենավարն անմիջապէս կեցուց մեքենան։ Սիրքէճիէն ուրիշ վայրաշարժ մը գործաւորներով միատեղ արկածին վայրն երթալով, ժողովուրդը վակոններով Սիրքէճիի կայանը տարաւ և ժամը 6ին մեկնող վերջին կառախումբին կապեց այդ վակոնները։

Արկածեալ վայրաշարժը հազիւ հազ կրցան երկու ժամէն գծին վրայ դնելով Սիրքէճի բերել, որով ճամբան բացուեցաւ և վերջին կառախումբն, որ ժամը 6ին պիտի մեկնէր, երկու ժամու չափ յապաղում մը ունեցաւ, նոյնպէս Քիւչիւք-Չէքմէճէէ և Այաթէֆանօէ Սիրքէճի եկող կառախումբը։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԱՐՏԱԾԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐ. — Թիֆթիկ. — 28 հակ վար տեսակ խառնուրդ ծախուեցաւ օխան 10½ ղրուշէն։ Հրապարակը բոլորովին հանդարտ է և գներն անկման հակամէտ։

Բուրդ. — Թէեւ գները հաստատուն, սակայն նշանակութեան արժանի գործ չեղաւ պատճառաւ ...։ Կարժէն 3½–7½ ղրուշ օխան։

Բամպակ. — 6,000 օխա Սէրէզ ծախուեցաւ 4½ ղրուշ օխան։ Հրապարակը հանդարտ է. գնողները քիչ և գները տկար։ Լիվրբուլէն կը ծանուցանեն թէ լիպրան 4 5/64 անկում կայ։ Հոս գինն 4½–5 ղրուշ օխան։

Մետաքս. — Գիներն զգալի կերպով իջան. գնողք տակաւին կը վարանին։ Խոզակները կարժեն 11-30 ղրուշ օխան, ըստ տեսակին. մետաքսը՝ 166–172 ղրուշ ոսկեդրամ։

Կաշեր. — 500 կտոր զանազան կաշերտ ծախուեցաւ 68–124 ֆրանք։ 60 սօմաք էքսթրա 76–110 Ֆր. կըտորը։ 2300 մեղր պարսկական և 700 կտոր զանազան՝ այլ և այլ գներով։

Աֆիոն. — 7 սնտուկ Մալաթիա ծախուեցաւ օխան 145 ղրուշէն և 7 սընտուկ լաւ տեսակ դեղարանաց գործածութեան համար՝ Միխալըճ ու Նալը խան՝ 131½ ղրուշէն օխան։ Խնդրանք աննշան են. գնողներու թիւը քիչ է։

Գաղի խէժ. — 9 սնտուկ սպիտակ նիւթէ ծախուեցաւ օխան 19½ ղրուշէն. 11 պարկ բիօնթօ էնկիւրի 15½էն. 7 պարկ դեղին էնկիւրի 13էն. 19 լաւ տեսակ ռըֆիւ 7½–8 ղրուշէն օխան։ Հրապարակը հանդարտ է և գիներն անկման հակամէտ են։

Մահլէպ. — Վաճառում չկայ, սակայն միշտ խնդրանք կըլլայ. կարժէ օխան 70–120 ղրուշ, ըստ տեսակին։

Սալէպ. — Վաճառում չկայ. կարժէ 12½–15 ղրուշ օխան։ Դեղին մեղրամոմ. — Վաճառում չկայ. կարժէ օխան 17–19½ ղրուշ։ Դեղին ծէհրի. — Վաճառում չկայ, 1½–3 ղրուշ օխան։ Գիտոր. — Վաճառում չկայ. 5—5½ ղրուշ օխան։ Մորթ. — 1500 կտոր կովու մորթ ծախուեցաւ՝ չոր առանց աղի՝ երեք օխանոց օխան 7–9 ղրշ.ի։ Ընկոյզ. — 600 պարկ Էրէյլի ծախուեցաւ Աղեքսանդրիայի համար օխան 60 փարայէն։ Կաղին. — 150 պարկ կիրասոնի ծախուեցաւ կենդինարը՝ 98–100 ղրուշէն։ Խոզկաղին. — Վաճառում չկայ. 24–76 ղրուշ կենդինարը։ Պտուղ. — Բաւական գործեր եղան կ. Պոլսոյ մէջ։ Նուշ՝ 4½–6½ ղրուշ. չամիչ 20 փարայէն 4 ղրուշ. Թուզ 30 փարայէն 3¼ ղրուշ։ Մամթիքա. — Տեղական սպառման համար քիչ գործեր եղան. 22–30 ղրուշ օխան։

ԿԻՊՐՈՍ ԿՂԶԻՆ
ԵՒ ԳՈԹԱԿԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսայի Աշխարհագրական Ընկերութեան վերջին նիստին մէջ Գեղարուեստից վարժարանի փոխ-Թանգարանապետ Քամիլ Անլառ, որ կրթական նախարարութեան կողմանէ յատուկ պաշտօն ստացած էր հնագիտական խուզարկութիւններ կատարել Կիպրոսի մէջ, կարի հետաքրքրաշարժ բանախօսութիւն մ'արտասանեց այս կղզւոյ վրայ և բազմաթիւ շահեկան ու մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց նորա բնական յատկութեանց, պատմական յիշատակներուն և գոթական յիշատակարաններուն վրայ։

Ամբողջ երեք դար կըսէ, Մ. Անլառ, Կիպրոս լատին գերդաստանի մը իշխանութեան ներքեւ գտնուած է։ Կիպրոս՝ այնքան գոթական կղզի մ'է որ այսօր իսկ ամէն մէկ քայլի կարելի է հանդիպիլ գոթական և այլ յիշատակարանաց աւերակներու որոնք զանազան ժամանակաց ու այլ և այլ ազգերու կը պատկանին։

Կիպրոսի արդի կացութիւնը — Կիպրոս որ ի հնումն այնքան ճոխ և բազմացեղ ժողովուրդ մը կը պարունակէր — զարմանալի հակապատկեր մը կը ներկայացնէ հին և միջին դարուց մէջ նորա վայելած փառաւոր յիշատակներուն։ Այսօր եւրոպական խիստ քիչ նաւ կը հանդիպի, և օդին վատառողջութիւնը մեծ հրապոյր մը չ'ազդեր զբօսաշրջիկներու վրայն այցելոյ։

Կղզւոյն հարաւային ծովափունք, կեդրոնական մասն անհուն դաշտավայր մ'է անմայր տեսարանով։ Արեւմտեան կողմը Քրիսօգօ և արեւելքը Քարփաս՝ չափազանց թափուր ամայութիւններ են՝ անբեր հողերով շրջապատեալ։ Բայց մէկ կողմէն Մաքէրա լերանց շղթան՝ Ոլիմպոս, իր պատկառելի տեսարանը կը պարզէ հսկայ բարձրութեան և իր նոճեաց անտառներուն, միւս կողմանէ՝ հիւսիսային ծովեզերքը կը գտնուին դալարագեղ ու արգասաւոր հողեր որոնք տարածուած են դարուվար ու նկարագեղ լեռներ՝ հոյաշէն դղեակներու աւերակներով պսակուած։

Լէսպայիսի արքայարանի աւերակները՝ թէ իրենց հիանալի դիրքով և թէ իրենց արուեստական առաւելութեամբ կրնան վար չմնալ Ֆրանսայի Ս. Միշէլի լեռնէն։

Կղզւոյն արեւմտեան կողմը կը գտնուի Ֆամակոսթա մեծ քաղաքն որ թէեւ աւերակ անշէն քաղաքի մը երեւոյթն ունի՝ սակայն իր հաղուագիւտ տեսարանով, իր բերդերով, նաւահանգիստով և իր երեսուն աւերակ եկեղեցիներով՝ սքանչելի քաղաքի մը տեսարանը կընծայէ։ Թէ՝ Ֆամակոսդայի 14րդ դարէն մնացած մայր եկեղեցին և թէ Նիկոսիային որ 13րդ դարու յիշատակարան մ'է, Ֆրանսայի գոթական ամէնէն նշանաւոր յիշատակարանաց հետ կրնան մրցիլ։

ԱՍՏԻ ԱՆՏԻ

ԵՕՀԱՆՍԲԸՐԿԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ

Վերջերս կատարուած մարդահամարէ մը հետեւեալ տեղեկութիւնք կը քաղուին Եօհանսպէրկի բնակչաց թըւոյն վրայ.

Հոլանտացի ընիկներ և Բարեյուսոյ Գիլու գաղթականք՝ 15,000, Թրանսվալ՝ 6000, Օռանժի անկախ պետութիւն՝ 1700, Նաթալ՝ 1200 և այլեւայլ՝ 160։ Հոն ծնած եւրոպացիներու թիւն է 16,000։ Նոյնպէս կան 3000՝ ռուս, 2000՝ գերմանացի և 1000՝ ամերիկացի։ Տեղացի բնակչաց թիւն է 42,000։ Միւս ասիականորեններու թիւն հաւանօրէն 30,000 ըլլալ կը թուի. ասոնք կը բնակին Րիֆի արեւմտեան և արեւելեան կողմերը։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԻՆ ՄԷԿ ՍԽԱԼԸ

Ֆրանսական Ակադեմիան քառասնորդութիւնը սխալ մը գործած է առաքինութեան մրցանակ մը սխալմամբ տալով այնպիսի կնոջ մը որ նուազ արժանի էր այդ կարգի վարձատրութեան մը։ Աւասիկ պարագաները.

Ակադեմիան 1896 ի առաքինութեան մրցանակաբաշխման միջոցին, Մօնթիոնի մրցանակը՝ 500 ֆրանք, չքադրամ մը ու վկայագիր մը յատկացուցած էր Մէօտոն բնակող Հ. անուն կնոջ մը, որ տասը տարւոյ մեծցուցած էր և արժանի էր յարգանաց։ Քարտուղարութեան դիւանին պետը՝ Պ. Բէնկառ հաղորդած էր զայն այդ կնոջ, բայց նամակը տանողը սխալելով համանուն ուրիշ կնոջ մը տարեր է զայն։ Այդ երկրորդ կինը ակադեմիայի հանդիսական նիստին ներկայանալով մրցանակներն ստացեր է։ Իր տունը դառնալուն կարասիներ գներ, սեղաններ տուեր և վերջապէս կերեր խմեր է։ Յետոյ խնդիրն երեւան ելնելով բուն իսկ վարձատրութեան կինը կոչեր և տուեր են 500 ֆրանք և չքադրամն, որ պղինձէ ըլլալուն համար առաջին կինը ձեռքէ չէր հանած։

ՏԻԿԻՆ ՎԱՆՏԸՐՊԻԼՏԻ ԿՏԱԿԸ

Տիկին Վանտըրպիլտի, որ վերջերս մեռաւ, կտակը բացուեր է։ Ամերիկացի միլիոնատէրին կինն իր չորս զաւակները ժառանգորդ կարգեր է։ Թողած հարստութեան գումարը 1,000,000 տոլար կը հաշուի։ 250,000 տոլար ալ Ս. Բարթողիմէոս եկեղեցւոյն պաշտօնէից կտակած է։

ՏՕՔԹՕՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
Հաստատուած յամին 1852

Նորագիւտ գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, ... (ըստ տարիքի), ծամողութիւն, եւ ... երաշխաւորեալ։ «Սկոռպիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորահնար աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ակռահանութիւն։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Նանիի գարեջրատան վրայի յարկը ճիշդ Զըլպուդճեանց դէմ)։

Գաւառացի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 Նոր բացուած Խրիսօվէլի փողոց ամէն օր։

Յ. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպայի եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժերու, ձմեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ
4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ		
Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.		22 11
Ամենէն բարձր գին	»	22 14
Ամենէն վար գին	»	22 9
Օսմանիյէ	»	— —
Րումէլիի երկաթ. ֆր.		102 ¾
Րէժի	»	— —
Քրէտի ժէնէրալ օթթօմ.	»	7 18
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4 5
Թրամուէյ բաժնեթ. ղրշ.		7 25
» Փոխառու	»	2 45
Սիկառէթ Ա.	»	1 34
Սիկառէթ Բ.	»	1 30
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ո.		3 03
Ձէն. Թօպաքօ Փորթ.	չիլին	— 08
Ձէն. Էնթէրբրայզ	»	— 09.6
Թրամուէյ պարտաթ. ֆր.		488 —
Տէրքօսի Ջուրի ընկ.	»	342 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	455 —
Թրանուէյ	»	36 ½
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Քօնսօլիտէ մէկ օրուան Օ. Ո.		2 —
» ութ » »	»	4 25
Րում. երկ. մէկ » »	»	— —
» » ութ » »	»	— —
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լօնտոն 3 ամիս ղրշ.		109 ⅝
Փարիզ 3 » ֆր.		22 97 ½
Ֆիօրին մանտա	»	10 87 ½
ԲԱՑՈՒՄ ԱՅՍ ԱՌԱՒՕՏ		
Օմս. Քօնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.		22 21
Րումէլիի երկաթուղի ֆր.		102 75
ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ		
20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 17
Անգլիական ոսկի	»	110 —
Բօլ Էմբէրիալ	»	90 —
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 12
Րուպի Թղթադրամ Օ. Ո.		8 53

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ
ՓԱՐԻԶ, 15 ԴԵԿՏ.

Ֆրանսական Ռանթ 3%	ֆր.	103 10
Օսմ. քօնս. Սէրի Դ.) բաց.	»	20 50
Օսմ. քօնս. Սէրի Դ.) գոց.	»	20 72
» » » Բ.	»	33 —
» » » Գ.	»	21 10
Օսմանիյէ	»	— —
Րումէլիի երկաթուղի	»	103 50
Օսմ. Բաքօրիթէ	»	425 —
Մաքսատուն	»	465 —
Օսմ. Րէժի	»	319 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	535 —
Քրէտի Լիօնէ	»	765 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3363 —
Իտալական Ռանթ	»	93 15
Չէք Լօնտոնի վրայ	»	25 250
Դրամազեղչ	»	2 —
Թրանսվաալ լանտ	»	36 50
ՊԵՐԼԻՆ, 15 ԴԵԿՏ.		
Օսմ. քօնս. Սէրի Դ.	մնաց	— —
» փոխառութիւն 1888	»	86 50
Րումէլիի երկաթուղի	»	102 80
Անատ. երկ. պարտաթուղթ	»	88 73
Փոխ. Լօնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 180
ՎԻԵՆՆԱ, 15 ԴԵԿՏ.		
Փոխան. Լօնտոնի վրայ	ֆիօր.	120 20
Րումէլիի երկաթուղի	»	51 80
Օսմ. Րէժի	»	147 50
ԼՈՆՏՈՆ, 15 ԴԵԿՏ.		
Անգլ. քօնսօլիտէ	Ա. Ո.	111 37
Օսմ. » Սէրի Ա.	»	65 50
» » » Բ.	»	32 50
» » » Գ.	»	20 87
» » » Դ.) բաց.	»	20 37
» » » Դ.) գոց.	»	20 56
Փոխառութիւն Դաշնակից	»	76 50
» Օսմ. 3½%	»	94 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11 25
Այտընի երկաթուղի	»	12 —
Եգիպտական Միացեալ	»	104 50
Հելլենական 5%	»	29 —
Մօնօփոլ Հելլենական 4%	»	29 50
Ռանթ » 4%	»	23 50
Ռուսական 3½% 1891	»	100 —
Պալկ. փոխառ. 6% 1888	»	91 —
» նոր » 6% 1892	»	95 —
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 40
Դրամազեղչ	»	4 —

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՍՈՅԹ 1895 ՏԱՐԻՈՅ 3,161,300

ՆՈՐԹՀՐԸՆ ԷՍՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐԻՈՅ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի փոխադարձ ապահովութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահութեամբ զիրենք ներկայացնել. նաև եթէ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուած վնասին 20,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 5,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 22 և 22 կր. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

L'ANCRE ԼԱՆԳՔԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆ, ԱՄԵՆԷՆ ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ԱՒԵԼԻ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾԸ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՄՐ. 133 ՄԻԼԻՈՆԷՆ ԱՒԵԼԻ
1871էն ՄԻՆՉԵՒ 93 ՎՃԱՐՈՒԱԾ ԴՄՐ. 206 ՄԻԼԻՈՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Պ. Կոմս Էտմոն Զիշի, կայս. եւ արք. Ծերիճ խորհրդական, Նախագահ
» Ռօտոլֆ Հոեոս, դեր-Նախագահ
» Ժօզէֆ Հոեոս, կայս. եւ արք. Ծերիճ խորհրդական
» Բօլօման Նաքօ » » »
» Անրուոն Բրօֆէռ տ'Օսբէճ
Թէօտոր Բոնցէճ
Ժան տը Վէնիճկ - Ինկէճնայմ

Կառավարական Յանձնէր
Պ. ԺԱՆ ՄՈՒՔ կայս. արք. խորհրդական

Ընդհանուր Գործակալ, Բերա, Թիւնէլի հրապարակ, տուն Սարաֆօղլու, ԼԻՕՆԷԼ ՊՕՆՏԻ
Գլխ. Գործակալ, ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ Կ. Պոլիս, Դօճամանօղլու խան Թիւ 7

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ՏԵՒՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏԻՈՒՄԱՐ

906,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱ

Փարիզ, 16, Պուլվար տէ Իթալիէն 1, 3 էր Լը Բէլըթիէ փողոցի անկիւնն [illegible]

1845 Հիմնուելէն ի վեր
Ապահովագր. ներու վճ. 1,123,000,000

1895ի տարեվերջին
Ապահովագրեալներու վճ. 87,000,000
Հասոյթ 196,000,000
Նոր ապահովագրութիւնք 661,000,000

1896 յունուար 1
Աւանդք և անշարժ կալուածք յԵւրոպա 40,000,000
Ցուեկեալ դրամագլուխ 124,000,000
Ալդ ի ապահովագրութիւնք 4,141000000

Տեղեկութեան տետրակներ

Շահարաժիններու բարդմամբ և ապահովադրներու վերադարձմամբ՝ ի դէպ մահու։ Պայմանագրութեան նոր եղանակ, սկսեալ Առաջին տարւոյն լրանալուն պէս ԱՌԱՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄԻ ի մածին ճանկութեան և ուղևորութեան. Հինգ տարի ետքը ԻՐԱՒՈՒՆՔ տալով Ընկերութենէն փոխառութիւններու որոյ գումարը նշանակուած է ապահովագրին մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութեան ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան
Ղալաթիա

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	8,000,000
Պահեստի դրամ	»	10,028,000
Տարեկան հասոյթ	»	23,250,000

Ընկերութիւնս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրէն մթերանոցներ և բնակարաններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կահկարասիք, խիստ չափաւոր սակագիններով։

Միակ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս Պահչէ-Գաբու, Անանեան խան, 12, 13, 14

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՕՐԱՑՈՅՑ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՕՐԹԱՆՈՑԻՆ

1897

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

—

Բացի պարզ օրացոյցէ, 160 մէջին երեսներու մէջ կը բովանդակէ Դիւանական, Դրական, Բանաստեղծական, Վիճակագրական, Պատմական, Առողջապահական, Զուարճական եւ այլ զանազան հատուածներ եւ հարիւրէ աւելի օգտակար գիտելիքներ։

Հասոյթը յատկացեալ է Պոլսոյ Արեւելեան Որբանոցին, ուր 115ի չափ որբ եւ անտերունչ մանկունք պատըսպարուած կը խնամուին եւ որոց իւրաքանչիւրին 10 ոսկիէն աւելի ծախք կը լինի տարին։ Այս Որբանոցին հաստատ եկամուտն է լոկ գթած սրտերու յօժարական նուէրները։

ԳԻՆՆ Է 50 ՓԱՐԱ.

Կեդրոնատեղին է ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ, Զագմաքճըլար, Թիւ 20։

Մեծաքանակ գնողներու գոհացուցիչ զեղչ։ 7—3

ԲՐՕՖԷՍԷՕՐ Վ. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԲԱՌԱՐԱՆ ԱՆԳՂ.—ՀԱՅ.

Ականաւոր անգլիագէտներէ գնահատուած և իր տեսակին մէջ ամէնէն ընտիր այս բառարանը կը պարունակէ 55000 ամէն տեսակ բառ և ոճ, բոլոր հնչումներն գրուած և առ այս գրքին սկիզբն ու վերջն ալ խնամով գրուած են քերականական կանոններ, գծագիրներ, ծանօթութիւններ, յատուկ անուններ և անգլիերէնի մէջ յաճախ գործածուած համառօտագրութիւններ։

Կը գտնուի Պոլսոյ հաւուցի և Մարզուանի գրատուններն, ինչպէս և այլ հայ գրավաճառաց քով։ Կեդրոնատեղին է Սէրվիչէն էֆէնտիի տպարանը, Սուլթան Համամ։

Գին քաղթոնէ 54, ընտիր լաթ 60 հաստ թղթի վրայ տպուած ½ կա[illegible] ոսկ. դպրոցաց, ուսուցչաց և մեծաքանակ գնողաց համար սահմանուած զեղչ կայ։ Փոստի ծախքը տպարանին վրայ է։

Բառգիրք հայ—գղ. Ե. Տիւրեան պաշեան գին քաղթոնէ 15, լաթ. 17½ նոյն տեղերը. Գծ չէգ։

Տօ տպագրութեան ինչպէս նաև գաղիերէն և անգլիերէն թղթակցութեան վարժ պատուաւոր երիտասարդ մը կը փափաքի գրագրի պաշտօն մը ստանձնել վաճառատան մը մէջ։ Դիմել «Բիւզանդիոն»ի խմբագրատունը։ 6—6

ԹՈՄԱՍ ՈՒՒԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
ընդ մէջ
ՀԸԼԼ, Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՕՏԵՍԱՅԻ

Վոլիոտոնո, նաւապետ Օւէն, ընդհանուր վաճառքով եկաւ Հըլէ։

Իսկօ, նաւապետ Ուսըլն, ընդհանուր վաճառքով, Հըլէ մեկնեցաւ ամսոյս 4ին, եւ ամսոյս դէպ ի 18ին հոս կը սպասուի։

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՋԾ. գործակալ.
Թիւ 17-18, Բիւյիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

Մ. ԳԱԼԷՆՏԷՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ՅՕԳՈՒՇԻ ՇԱՐԴ ՉԱՐՇԸՄԸ Թիւ 43ը հաստատած հիւսարանին մէջ կը պատրաստէ չափի վրայ Արանց, կանանց և Տղայոց համար, բրդէ և բամպակէ ամէն տեսակ «Շապիկներ», «Բալաօններ», «Բրացելներ», «Բաճկոններ», են. են., ՎԱՅԵԼՈՒՉ, Տ ԿՈՒՆ և ՄԱՏՉԵԼԻ գներով։

Ուր կ'աւանդէ նաև ձեռագործութեան դասախօսութիւնք՝ երկսեռ զգեստուց համար. և պատրաստ է թէ՛ վարժարաններ և թէ՛ մասնաւորաց տուներն իսկ այցելել։

Նոյն տեղ կը վաճառուի նաև իր հեղինակած գործերն, որք են ԵԻԱ Ա. և Բ. մասերն, ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՁԵՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ՁԱՓԱՏԵՏՐ, են. են.։

Խիստ ճշդութեամբ կը կատարէ գաւառներէն վարժարաններու համար ուղղուած ձեռագործի վերաբերեալ նիւթեր։ 10—10

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆԻ

ՆՈՐ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ *և բնական ու բնապատմական գիտութեանց, Պատկերազարդ. Ա. Տարի։ Կրնայ ծառայել [illegible] երեք ընթերցանութեան դասագիրք։ Գին 3 ղրուշ։*

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔ ԳՐԱՀԱՇՈՒԻ. *Ուսուցման խնդրոց [illegible] համար կիրարկուած. Մանկավարժական ուղղութեամբ. Աշակերտաց մասն. Գին 3 ղրուշ։*

ՆՈՅՆ, Ուսուցչաց մասն կամ Բանալին. Գին 3 ղրուշ։

ԱՐՈՒԵՍՏ ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ *եւ Վաճառականական գիտելիք. Պարզ ուսմամբ եւ կրկնատումար։ Դիւրուսոյց մեթոտ։ Ամէն մարդ կարող է ինքն իրեն սորվիլ։ Գին 6 ղրուշ։*

Կեդրոնատեղի Մարզուանեան գրատուն Մէրճան

ՔԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրբուլի և Սեւ-ծովի մէջ
ամիսը երկու անգամ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Սամարիա	3574
Էթրուրիա	7718	Մարաթոն	2403
Սերվիա	7391	Ագլաա	2393
Ուրանիա	7268	Սարակոսա	2166
Բավոնիա	5587	Թարիֆա	2246
Սէֆալոնիա	5517	Բալմիրա	2144
Կալլիա	4809	Թրինիտատ	1899
Սայթիա	4557	Մօրօքքօ	1855
Ալէբբօ	2143	Պրիթիշ Քուին	735
Քէտար	1876	Քարինդիա	5598
Շէբալոր	1614	Սիլվանիա	5598
Գաղալոնիա	4845	Քամբանիա	12950
Պոթնիա	4531	Լուքանիա	12950

Շէրպուր շոգենաւն հոս կ'սպասուի դեկտ. 13/25ին ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ գործակատար
Ալիքսիատիս խան, Թիւ 4 Ղալաթիա

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրբուլի և Միջերկրականի մէջ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ամասիա	3500	Թիպա	2500
Ռամսէս	3500	Մարէօթիս	2500
Մէնֆիս	3500	Նիլդիս	2500
Անիպլիս	3000	Բերա	2250
Ապօր	3000	Օսիրիս	2250
Անօբիս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3550	Կառքօնի	1500
Ֆարօս	2750	Կիէն	1500

Թէպա շոգենաւն հոս ժամանեց։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
34, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

ԱՆՈՆԻՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼ. 200,000,000 ՖՐ.
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
Գարաքէօյ Կամուրջին մօտ Հալածեան խան
ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Պոլիս Սուլթան Համամ Համբարձում խան

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷն կը կատարէ Պանքայի ամէն գործողութիւններ. արժէթուղթի վրայ փոխառութիւն. հաշուըմթացներ կը բանայ արժէթուղթեր դրաւ առնելով. փոխանակագիր կը հանէ Ֆրանսայի ու օտար երկրաց զանազան հրապարակներու վրայ. Վարկի Թուղթեր կուտայ. Սակարանի յանձնարարութիւններ կը կատարէ. վճարումներ կ'ընդունի, և պայմանաժամաւոր պօնօներ կուտայ որոշեալ պայմաններով։

ՊՈԼՍՈՅ ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործեր. ապրանքի փոխարէն փոխառութիւններ կ'ընէ. ապրանքներ կ'ընդունի երբեմն անպարտ աւանդ՝ մինակ զետեղման վարձքն առնելով և կամ Պոլսոյ և օտար երկիրներու մէջ վաճառելու յանձնառութեամբ։

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրբուլի և Սեւ-ծովու մէջ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքդորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Սամէնիան	10500	Էճիփշըն	3500
Քէլդիքան	10500	Բըրժըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Դօլըմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ծօրճիան	8000	Անատոլիան	2500
Պոսդոնիան	8000	Ալպաշիըն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէօպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինչօ	900
Վալօնիան	3700	Օրօրգօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպոն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1 Ղալաթիա

ՏՈՔԹՈՐ Պ. ՇԷՐՊՕՆՆՕ
ԿԱՄ
ՀՈԳԵՓՈԽԵԱԼՆ

Թէօֆիլ Կօթիէի էն հետաքրքրաշարժ և իր տեսակին մէջ առաջին աքանչելի վէպ մ'է, կը ծախուի Զագմաքճըլար Եօքուշու Թիւ 29 Յովհան էֆ. Աշճեան գրատունը. գին 4 ղրշ.։

ՄԵՔԵՆԱԿԱՆ ՅԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆ

ՔՈՆԵԱՔԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Ի ՊԻՐԷՈՆ

ԱՄԲԷԼԻՈՍ (ԱՅԳԻ)
Ս. Ի. ԵՒ Ա. ՄԷԹԱՔՍԱ

ԱՆՈՒԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾԱՏԷՐ ՄԷՔՍԱՍԱՆՉՈՒՅ

ԶԱՅՏԱՐԱՐ ԵՐԵՒԵԼՔ ԵՒ ԵՐԵՒԵԼՔ

Աշխարհի բոլոր մեծ արուեստահանդէսներէն 26 մեծ մրցանակներով 1893ին, 1894ին, 1895ին և 1896ին վարձատրուած քոնեաք։

Պերլին, Ժընէվ, Ամսթերտամ և Գաաիրէէն խաչով մեծ մրցանակ, Պուքրէշ, Մօնաքօ Պրիւքսէլ, Բրէմ, Փարիզ, Ս. Սթէֆանօ և Լոնտոնէն առաջնակարգ վկայական։

Անվէրս, Վիէննա, Բրակա, Շթութկարտ, Շիքակօ, Պերլին, Ամսթերտամ, Բրէմ, Ս. Սթէֆանօս ու Գաաիրէէն ոսկի մետալեա, Պորտօէն 2 արծաթ մետալեա։

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԱՐՔՈՒՆԵԱՑ

Հելլենական կառավարութենէն Ս. փրկչի արծաթ խաչով, Պարսկական կառավարութենէն Առիւծու և Արեգական պատուանշաններով. Վենէցուէլայէն յատուկ պատուանշանով, Պրիւքսէլի միջազգային առողջապահական քօնկրէէն, Փարիզի Ակադեմիի երկրագործական ճիւղէն, և Մարսիլիոյ քաղաքապետութենէն առաջնակարգ տիպլոմով վարձատրուած։

ՏՆՕՐԷՆ Պ. ՍՊԻՐԻՏՕՆ ՄԷԹԱՔՍԱ

Հայթայթիչ Նորին Վեհափառութեանց Թագաւորացն Յունաստանի և Սերպիոյ և Ն. Արքայական Բարձր. գահաժառանգ իշխանին Յունաստանի։

Վաւերացուած Թուրքիոյ, Եւրոպիոյ, Յունաստանի եւ Եգիպտոսի բժիշկներէն եւ քիմիագէտներէն

«Ֆէրտինանտ Ժան», քիմիագէտ ի Փարիզ, Վօն Համմէլ Րօս եւ Հարման Իւզն մեծ քիմիագէտ յԱմսթէրտամ, Տքթ. Ռուսէֆ (Պուլկարիա), Տքթ. Սմրամի եւ Պերնարտ Պուքրէշ։

Բիէր Աքէրի, Սինկրոս եւ Ջամպաքօ փաշա Կ. Պոլիս, Քօմանոս փաշա եւ Տքթ. Ջահարօլա Եգիպտոս, Տքթ. Օրֆանիտի. Աֆէնթուլի, Գարամնչա, Հաճի Միհալի, Քօնսօլա, Ջէննի կալվանի, Մակկա Բրօֆէսօրք հելլենական Համալսարանին Աթէնքի։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

1,000,000 քիլոկրամ քոնեաք

ՄԻՇՏ ՊԱՏՐԱՍՏ Է ՊԱՀԵՍՏԻ

15 *մթերանոցներու մէջ* 420 *մեծ տակառներով* 800,000 *քիլոկրամ*

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՐՏԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

35,000 *սնտուկ եւ* 1000 *տակառ քոնեաք, որոնց ճշդութիւնը վաւերացուած է քաղաքապետական տոմարներով։*

Պ. Պ. Ս. Ի. ԵՒ Ա. ՄԷԹԱՔՍԱ

100,000 *ֆրանք կը խոստանան այն անձին որ ապացուցանէ թէ Մէթաքսա քոնեաքը իր մէջ վնասակար նիւթեր կը պարունակէ։*

Ընդհ. Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ

ԹՐԻԱՆՏԱՖԻԼՕՓՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐՔ

42 ԿԱԼԱԼԱԹԱ ՄՈՄՀԱՆԷ ԹԻՒ 42

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1897 ԹՈՒԻՆ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

—

Հրատարակիչ. — Ն. Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Հրատարակուեցաւ 1897 տարւոյ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ, որ բայց ի բուն Օրացոյցէն, կը պարունակէ հարիւրաւոր բարոյական առածներ, զուարճալիքներ, պատմական, գիտական, վիճակագրական կարեւոր տեղեկութիւններ, ընտանեկան դեղեր՝ վէպեր, մանրավէպեր, բանաստեղծութիւններ, և ի մասնաւորի 1895 եւ 96 տարւոյ Տարեցոյցին մէջ հրատարակուած Մեծ. Ս. Փանոսեան էֆէնտիի Օգսէնի Նամակին Պատասխանը։

Կեդրոնատեղին է Նշան Կ. Պէրպէրեանի տպարանը, Կ. Պոլիս, Էսկի Զաբ'իէ ճառուէսի Թիւ 61 եւ ամէն հայ գրավաճառաց քով։

Ղալաթիա, Քօմիսիօն խանի ներքեւ Մեծ. Ե. Վրոյրի, և Եօրկանճըլար ճառուէսի Ռոման և Ընկ. վաճառատուները. Օրթագիւղ Ֆէսճի Պ. Վիչէնին խանութը։

Գին 6 ղրշ.